

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Specifika výslechu osob užívajících omamné a psychotropní
látky v trestním řízení na Policii ČR**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Bc. Radim Čuřík

Vypracovala:
Hana Svobodová

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Specifika výslechu osob užívajících omamné a psychotropní látky v trestním řízení na policii ČR“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 10. 4. 2010

Hana Svobodová

Poděkování

Děkuji Mgr. Bc. Radimu Čuříkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat pracovníkům Služby kriminální policie a vyšetřování Hodonín, kteří se zabývají drogovou kriminalitou, za poskytnuté rady v dané problematice.

Hana Svobodová

OBSAH

Úvod	5
1. O omamných a psychotropních látkách	7
1.1 Vymezení základních pojmů	7
1.2 Omamné a psychotropní látky	9
1.3 Nejrozšířenější drogy a jejich účinky na lidský organismus	10
1.3.1 Halucinogeny	10
1.3.2 Opiáty	13
1.3.3 Látky se stimulačním účinkem	15
1.4 Drogová scéna v ČR v současnosti	17
1.5 Osoba užívající OPL	19
2. Trestní řízení a drogové delikty	21
2.1 Charakteristika trestního řízení	21
2.2 Procesní postavení vyslychaných osob v rámci trestního řízení	22
2.3 Drogové trestné činy	24
3. Výslech osoby	28
3.1 Obecně o výslechu a výslechu osob užívajících OPL	28
3.2 Osoba vyslychajícího	35
3.3 Prostředí a taktika výslechu	37
3.3.1 Atmosféra výslechu – prostředí	37
3.3.2 Taktika výslechu	38
3.4 Nonverbální komunikace (specifika osob užívajících OPL)	42
3.5 Verbální komunikace (specifika osob užívajících OPL)	45
3.6 Specifika výslechu osob užívajících OPL – shrnutí	47
4. Výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky na Policii České republiky – dotazníkové šetření	50
4.1 Stanovení cíle šetření a hypotéz	50
4.2 Charakteristika šetřeného vzorku	50
4.3 Způsob šetření a použití explorativní metody	52
4.4 Zjištěné výsledky z dotazníkového šetření	52
4.5 Shrnutí poznatků z dotazníkového šetření a potvrzení stanovených hypotéz	67
Závěr	71
Resumé	73
Anotace	74
Klíčová slova	74
Literatura a prameny	76
Seznam použitých zkratk	79
Seznam příloh	80

Úvod

Drogy jsou v současnosti celospolečenským problémem, který se netýká jenom mladých lidí, ale i nejširší vrstvy obyvatelstva. Můžeme hovořit o drogách legálních neboli svým způsobem společensky tolerovaných a o drogách nelegálních, jejichž užívání, výroba či distribuce je postižitelná v rámci platných právních předpisů ČR. V této práci se zaměřím na problematiku drog nelegálních.

Droga samotná se zdaleka netýká jenom osob, které drogu užívají, ale dotýká se života každého z nás, ať už si to uvědomujeme nebo ne. S drogami se setkáváme všude kolem nás, v rámci volnočasových aktivit, ve sportu, v zaměstnání. Všude do těchto sfér již drogy pomalu pronikly. Mnozí se s touto skutečností jen velmi obtížně sžívají a jen těžko berou drogy jako každodenní realitu. Učíme se žít a komunikovat s lidmi, kteří je občas užívají, nebo si na nich vytvořili závislost. Problémem se tedy nestává droga samotná, to je holý fakt, nýbrž způsob, jak s osobami, které drogy užívají, žít, jednat a komunikovat.

Policie je jednou z institucí, kde se setkáváme s těmito osobami téměř na denním pořádku. Policie je složkou především represivní, která se zaměřuje na odhalování, dokumentování a stíhání protiprávního jednání. Právě při šetření protiprávního jednání se policisté setkávají s osobami, které občas nebo soustavně užívají drogy (omamné a psychotropní látky – dále OPL). S těmito osobami pak musí jednat a zjišťovat skutečnosti vedoucí k odhalení různých druhů trestné činnosti, které při konzumaci drog člověka zákonitě provázejí. Jednou z nejdůležitějších možností, jak získat zásadní informace potřebné pro další práci a usvědčení pachatele, je dobře provedený výslech. V případě výslechů osob užívajících OPL jde o respektování všech specifíků a rizik, které tyto osoby s sebou nesou.

S výslechy osob užívajících OPL se setkávají nejenom ti, kteří se přímo zabývají drogovou kriminalitou, ale i ostatní policisté při své každodenní činnosti. Může se jednat o výslech osoby řídící motorové vozidlo pod vlivem OPL, který se provádí přímo na ulici, ale i výslechy přestupků a trestných činů majetkového či násilného charakteru, které dle závažnosti provádějí buď uniformovaní policisté, nebo pracovníci služby kriminální policie.

Problém drog a s tím spojený i výslech, je v dnešní době problémem, se kterým se setkáváme čím dál častěji. Výslech osob užívajících OPL, se v lecčem liší od ostatních výslechů.

Výslech osob užívajících OPL klade nároky na policistovy znalosti drogové problematiky. Vyslýchající by si měl být vědom toho, v čem může být výslech odlišný od toho klasického, měl by být připraven na situace, které jej mohou potkat a na základě toho také postupovat. Proto si myslím, že všichni policisté od řadových až po specialisty by měli být proškoleni v otázkách drogové problematiky. To je také důvod, proč jsem si zvolila právě toto téma.

Cílem mé bakalářské práce je poukázat na to, v čem je výslech osoby pod vlivem drog specifický a odlišný od běžných výslechů prováděných v trestním řízení. Zaměřím se zejména na výslech v souvislosti s drogovou kriminalitou, ale také na osobu vyslýchajícího a vyslýchaného.

Teoretickou část jsem zpracovala analýzou dokumentů. Nejprve je v ní uveden přehled důležitých pojmů, které se vztahují k drogové problematice, rozdělení omamných a psychotropních látek s popisem nejčastěji užívaných, včetně jejich účinků na lidský organismus. Dále se práce zabývá výslechem v trestním řízení obecně a specifiky výslechu osob užívajících OPL (se zaměřením převážně na drogovou kriminalitu), ale i osobou vyslýchaného a vyslýchajícího. Je zde dán prostor také taktice a prostředí výslechu a současné drogové scéně v ČR.

Analytickou část jsem zpracovala za pomoci dotazníkového šetření, ve kterém zkoumám skutečnost, zda je výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky odlišný od výslechu ostatních osob a také to, zda člověk vyslýchající osobu, která užívá OPL, má mít znalosti týkající se drogové problematiky.

1. O omamných a psychotropních látkách

1.1 Vymezení základních pojmů

Pro pochopení problematiky, o které pojednává tato práce, je zapotřebí nejprve vymezit některé základní pojmy. Základním je pojem **droga**, se kterým se určitě každý v životě setkal. Pochází z arabského slova „durana“, s původním významem léčivo. „Podle stanoviska Světové zdravotnické organizace z roku 1969 je za drogu považována jakákoliv látka, která je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více funkcí (Štablová a kol., 1997, 11 s.).“ Drogy mohou být přírodního nebo syntetického původu a musí splňovat dva základní požadavky, a to: a) ovlivňují prožívání reality, b) můžou vyvolat závislost.

Jestliže se podíváme kolem sebe, zjistíme, že jsme drogami různého typu obklopeni na každém kroku. Může se jednat o drogy legální, svým způsobem společností tolerované, jako třeba alkohol, káva, tabákové výrobky nebo o drogy ilegální, kterým se blíže věnuje tato práce.

Vysvětlení dalších odborných pojmů, se kterými se setkáte v této práci, jsou uvedeny níže. Vedou k lepšímu pochopení problematiky a jsou řazeny abecedně.

Abstinenční syndrom (odvykací syndrom, syndrom „odnětí“) – jde o stav, který nastává v důsledku odnětí nebo nedostatku drogy, na niž si organismus vytvořil závislost. Jednou ze základních vlastností drog je schopnost nejen proniknout do organismu a ovlivnit jeho funkce, ale postupně se stát součástí jeho látkové přeměny. Abstinenční syndrom se může projevovat různým způsobem. Může být přítomen v oblasti fyzické či psychické. Organismus si na původně novou látku, se kterou se opakovaně setkává, zvyká. Po psychické stránce se projevuje např. neklidem, podrážděností, agresivitou, úzkostí, emoční labilitou, skleslostí, útlumem, depresivním laděním aj. Fyzický abstinenční syndrom představuje soubor nepříjemných tělesných projevů jako třeba zvracení, bolesti svalů, křeče, bolesti kloubů, průjem, zácpa, slzení, žaludeční obtíže atd. Abstinenční syndrom se projevuje odlišně u různých typů drogové závislosti (Chmelík a kol., 1999).

Drogová kriminalita – nedovolené nakládání s návykovými látkami, včetně aktivit tuto činnost podporujících, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu nebo přestupku

(Závazný pokyn policejního prezidenta č. 55/2009).

Drogová závislost (totožný pojem toxikomanie nebo narkomanie) - psychický nebo fyzický stav vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou, charakterizovaný změnami chování. Závislost vyžaduje trvání nejméně tří z následujících příznaků nejméně měsíc nebo jejich opakování během nejdéle 12 měsíčního úseku. Uvedené příznaky zahrnují (Nešpor, Dvořák, 1998):

- a) nezvladatelná, neodolatelná touha po opakovaném braní drogy pro její psychické účinky a někdy také proto, aby se zabránilo stavům při její nepřítomnosti
- b) tendence ke zvyšování dávek (zvyšování tolerance, snášenlivosti) – ta se projevuje vyžadováním neustále vyšších dávek, aby se dosáhlo účinků původně vyvolaných dávkami nižšími (osoby závislé na droze berou časem takové dávky, které by uživatele bez tolerance usmrtily nebo zneschopnily)
- c) existence psychické či fyzické závislosti na určité droze vyjádřená přítomností tzv. abstinenčního syndromu psychického nebo fyzického typu
- d) negativní důsledky pro jedince i pro společnost
- e) postupné zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů ve prospěch užívané látky, zvýšené množství času k získání nebo užívání látky, nebo zotavení se z jejího účinku
- f) pokračování v užívání přes jasný důkaz zjevně škodlivých následků (Nešpor, Dvořák, 1998).

Emoce – „Emoce lze definovat jako schopnost reagovat na různé podněty prožitkem libosti a nelibosti, spojeným s fyziologickými reakcemi a změnou aktivity, event. i dalšími vnějšími projevy (Vágnerová, 2005, 143 s.).“

Euforie – je subjektivní pocit mimořádně velké radosti, štěstí a tělesné či psychické pohody.

Flashback - je stav jako po požití drogy, i když droga užita nebyla, někdy může nastat až za dva roky po poslední dávce.

Motivace – „Motivy jsou faktory, které aktivizují lidské chování, zaměřují je na určitý cíl a v tomto směru je udržují po určitou dobu. Takto navozené jednání směřuje k uspokojení určité potřeby (Vágnerová, 2005, 168 s.).“

Odvykací stav - nastává vysazením či podstatným snížením množství látky po tom, co byla látka opakovaně nebo dlouhodobě užívána. Příznaky jsou v souladu se známými známkami odvykacího syndromu, nejsou vysvětlitelné tělesným onemocněním nebo jinou duševní poruchou.

Prekursor – „Jde o látku uvedenou v příloze č. 9 zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách, jakož i roztok nebo směs v jakémkoliv fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více látek uvedených v příloze č. 9 uvedeného zákona. Jde o látku, která slouží jako rozhodující, výchozí „surovina“ k výrobě drogy (Chmelík a kol., 1999, 6 s.).“

Toxikoman – toto pojmenování se běžně používá pro označení osob užívajících omamné a psychotropní látky. Někdy se také používá pojem **narkoman** (zejména u osob užívajících opiáty). Pro tuto práci budu používat místo pojmu toxikoman nebo narkoman pojem *osoba užívající omamnou nebo psychotropní látku* (Chmelík a kol., 1999).

Tolerance – jde o stav, kdy si při opakovaném užití látky organismus „přivyká“ na vysoké dávky. Pro dosažení účinku nebo normálního fungování potřebuje dávku vyšší nebo jinak řečeno, je to schopnost organismu snášet určité OPL (Štablová a kol., 1997).

Užívání – může být podle častosti náhodné, občasné, rekreační a víkendové, pravidelné, a to v množství stejném či stoupajícím, co se týká frekvence (Riesel, 1999).

Užívat drogu můžeme vdechováním (inhalováním), což může být např. šňupání prášku, kouřením, užívání per os (podání ústy), injekčně, konečníkem nebo vaginálně.

Vědomí – „Vědomí je stav určité aktivace, která se projevuje bdělostí, je bazální funkcí, která umožňuje vznik dalších psychických projevů, jako je vnímání, myšlení, prožívání, atd. (Vágnerová, 2005, 40 s.).“

Vnímání - „Vnímání umožňuje základní orientaci v prostředí, respektive v aktuální situaci. Přináší o dané skutečnosti relativně přesné informace. Vnímání je poznáváním přítomnosti, je založeno na aktuálním kontaktu s vnímanými podněty. Lze je chápat i jako základní způsob komunikace s okolím (Vágnerová, 2005, 51 s.).“

1.2 Omamné a psychotropní látky (OPL)

V odborné terminologii jsou ilegální drogy označovány jako omamné a psychotropní látky (OPL). „Omamné a psychotropní látky jsou látky, u nichž vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu užívá (Štablová a kol., 1997, 12 s.).“ Seznamy těchto látek jsou uvedeny v zákoně č. 167/1998 Sb. ve znění

pozdějších předpisů s odkazem na normy Evropské unie.

V průběhu zkoumání omamných a psychotropních látek, jak z hlediska účinků na lidský organismus, tak i jejich chemické podstaty, byly tyto látky děleny z pohledu mnoha hledisek, např. podle typu drogových závislostí (typ morfinový, kokainový, amfetaminový, cannabisový apod.), nebo podle jejich chemického složení či původu (Štablová a kol., 1997).

Další z možných dělení omamných a psychotropních látek nabízí Chmelík, kdy drogy dělí na ty, jejichž základem je přírodní materiál (kokain, heroin, morfin, marihuana, hašiš, hašišový olej) a drogy vyráběné synteticky (LSD, metamfetamin, extáze) (Chmelík a kol., 1999).

Pro účely této práce bude preferováno dělení podle Borníka:

- **Halucinogeny** (nejznámější - marihuana, halucinogenní houby, LSD)
- **Opiáty** (nejznámější - opium, morfin, kodein, heroin)
- **Látky se stimulačním účinkem** (nejznámější - amfetamin – metamfetamin, extáze – MDMA, kokain, crack) (Borník, 2001).

1.3 Nejrozšířenější drogy a jejich účinky na lidský organismus

1.3.1 Halucinogeny

Jedná se o skupinu látek jednak přírodních, jednak syntetických, které mohou u člověka vyvolat výrazné změny či poruchy v oblasti vnímání (vnímání je subjektivním odrazem objektivní reality v našem vědomí), emocí, prožívání a následně chování. Při dlouhodobém zneužívání může dojít až ke značným poruchám v oblastech morálních a etických hodnot (Miovský, 1996). Dostí častý bývá pokles chuti, zájmu a popudů k myšlení - intoxikovaný bývá zaujatý sám sebou, vyskytuje se snížená schopnost soustředění (Miovský, 1996).

Konopí je jednoletá, dvoupohlavní rostlina, která obsahuje účinnou látku THC. Z konopí se dále vyrábí např. marihuana, hašiš nebo hašišový olej.

Marihuana (slangově „tráva, gandža, marijánka, zelí“) je nejznámější a nejzneužívanější drogou. Marihuanou rozumíme květy s okvětními lístky usušené

samičí rostliny konopí, které jsou popřípadě smíchány s většími listy. Účinnou látkou je zde psychoaktivní látka **THC** (delta – 9 – tetrahydrocannabinol), která je 4000 krát účinnější než alkohol (Borník, 2001). Marihuana v evropských zemích obsahuje v průměru 2-8 % THC. Vysoce propracovanými metodami pěstění lze získat květy konopí o obsahu až okolo 20 % THC, ve výjimečných případech i více (Štablová a kol., 1997). Marihuana je užívána převážně ke kouření. Kouří se buď samostatně, nebo ve směsi s tabákem a kouření je asi třikrát účinnější nežli jiné formy užívání (příprava čaje, přidání do cukroví, pečiva, koření). Kouř z marihuany je cítit po spálení trávy nebo bramborové nati (Borník, 2001). **Účinky** – mezi první příznaky po požití můžou patřit sevřenost, úzkost a deprese, které jsou někdy hodně nepříjemné. Mění se vnímání času, zostřují se smysly, dochází k poruchám krátkodobé paměti, nastupují pocity blaženosti a euforie, typický je bezdůvodný, neutišitelný smích a mohou se vyskytnout i halucinace (při vyšších dávkách), nespavost, zmatenost, zpomalení času, pocity pronásledování, zhoršení výkonnosti a zmatenost. Mezi další příznaky patří nepřírozená veselost a rozjařenost. Po stránce fyzické se objevuje zvýšená chuť k jídlu, sucho v ústech, vyšší tep, zarudlé oči (překrvené spojivky) a pot páchne po spáleném listí či trávě. Po odeznění účinku se dostaví únava, zmatenost a otupělost. Při dlouhodobém užívání marihuany dochází k tomu, že „huliči“ jsou pomalí, hloubavě se zabývají detaily, trpí poruchami krátkodobé paměti, ztrácí motivaci k běžným aktivitám a u mužů dochází ke zhoršení potence (kol. autorů Sananim, 2007). U marihuany se může odnětí nejčastěji projevit podrážděností, úzkostí, třes rukou, pocením, svalovou slabostí, nervozitou, nechutí k jídlu, mírným snížením hmotnosti, neklidem, roztěkaností, problémy se soustředěním se a poruchami spánku (Miovský a kol., 2008).

Hašiš (slangově „haš“) se získává zpracováním pryskyřice (usušením) ze zralých květů samičí konopné rostliny. Účinnou látkou je zde rovněž THC, stejně jako u marihuany, ale je až desetkrát účinnější. Hašiš bývá kouřen společně s tabákem nebo se dá smíchat společně s nápoji nebo jídlem. **Účinky** jsou zde obdobné jako u marihuany (Borník, 2001).

Konopný olej (hašišový) je konopný extrakt. Hašišový olej je vyráběn extrakcí hašiše. Tyto oleje obsahují přibližně od 15 % do 50 % THC. Ojedinele až 60 %. Psychoaktivní účinky se dostavují již po 1-2 kapkách, které se umísťují na tabák nebo cigaretový filtr,

kdy se taková cigareta vykouří, popřípadě se přidává do pití nebo jídla. **Účinky** jsou zde obdobné jako u marihuany (Broník, 2001).

Lysohlávky (psilocybinové houby) (slangově „houbičky“) - lysohlávka je houba, která se v některých lokalitách v České republice vyskytuje hojně. **Účinky** - začátek intoxikace je spíše nepříjemný, dostávají se pocity neklidu, jindy mírná ospalost spojená se zíváním. Mohou se vyskytnout bolesti hlavy, poruchy koordinace jako při opilosti, vzácně křeče, třes a pocení. Psychicky odchází ke změně vnímání reality, postupně se ztrácejí časoprostorové souvislosti. Osoby v okolí mají deformované tváře a údy, mění se i vnímání těla intoxikovaného. Zesiluje vnímání barev a zvuků. V lepším případě přichází euforie a pocity štěstí, v horším deprese, podrážděnost, pocit „šílenství“. Často se přechodně na krátkou dobu dostavuje nevolnost, zimnice a slabost nohou, které však bývají vystřídány celkovým tělesným uvolněním. Prohloubení intoxikace přináší zrakové halucinace. Největší nebezpečí u lysohlávek je, že intoxikovaný se může neuváženě a ukvapeně rozhodovat, což může mít tragické následky. Při užití může také dojít k projevení latentní psychické nemoci, která se u jedince doposud neprojevila a pro kterou má jedinec vlohy (např. schizofrenie) (kol. autorů Sananim, 2007).

LSD – „Prodává se v podobě tzv. „tripů“, což jsou malé papírky, které jsou látkou napuštěny, bývají označené poutavými obrázky. Papírek se poté buď vloží do úst, anebo se nechá vyluhovat v nápoji. Pro perorální užití může být podáváno i ve formě tabletek, prášku nebo želatiny (Borník, 2001, 7 s.).“ **Účinky** – Stav opojení trvá v závislosti na dávce a individuální citlivosti osoby. Nižší dávka vyvolá ve většině případů euforii. Důležité zde je, že osoby si svůj stav uvědomují a kontrolují. Jsou schopny se orientovat v čase i prostoru a posoudit situaci, vědomí bývá poměrně dobře zachováno. Po odeznění příznaků pak osoba sama často shledává, že to, co jí připadalo jako závratná myšlenka, objev či pochopení nějakého problému, je zcela obyčejná věc, o níž věděla již dříve, ale která díky droze nabyla nového významu, byla jinak interpretována. Pro naprostou většinu osob je LSD v těchto menších dávkách spojeno především s nevšedním zážitkem subjektivního stupňování ostrosti zrakových vjemů, výraznější vnímání barev i hudby. Stupeň euforie, pocit síly a intenzivní zážitek z pohybu – to vše jsou vlastnosti, díky nimž je tato látka u nás v současnosti velmi rozšířenou nejen na diskotékách a v klubech. Vyšší dávka působí již více euforicky. Průběh je neovladatelný vůlí, dochází zde k poruchám vědomí. Příznaky u požití

vyšších dávek LSD jsou obdobné jako u podání dávek nižších, jen mají bouřlivější a intenzivnější průběh a odezvu (Mioviský, 1996). Při vysokých dávkách dochází obvykle ke ztrátám kontaktu osoby s realitou až k téměř naprosté ztrátě volní kontroly, myšlení, prožívání a jednání. Dochází k depersonalizaci, kdy intoxikovaný má pocit, že je tento stav trvalý a nelze ho přerušit, což bývá často doprovázeno výraznou úzkostí a strachem, hrozí zde riziko sebevražd. Nástup intoxikace se většinou ohlásí pocity závratě, nevolnosti, někdy zvracením, rozšířením zornic, stoupajícím tlakem, tepem a teplotou, červenaním v obličeji, intoxikovaný se potí a kuřáci mívají tendenci kouřit. Bývá oslabena kritičnost, časová a prostorová orientace a bývá oslabena kontrola vůle. U intoxikovaného většinou převládá euforie, ale může také převládat panická hrůza a bezbřehá úzkost. Vykytují se četné halucinace, tělové se projevují změněným vnímáním tělesných proporcí. Intoxikovaní líčí snové krajiny, hovoří s klobouky, slyší barvy, atd. (kol. autorů Sananim, 2007). Tyto projevy bývají spojeny s nutkavým smíchem, slzením a rozšířením zornic. Časté je také slinění provázené ztuhnutím žvýkacího svalstva. Objevuje se zde také snížená schopnost soustředit se a udržovat pozornost, intoxikovanému se těžko dokončují myšlenky. Během intoxikace bývá vyšší výskyt nechutenství (ale ne ve všech případech), někdy se vyskytuje žízeň (Mioviský, 1996).

1.3.2 Opiáty

Jedná se o látky původně získávané z opia (zaschlá šťáva z nezralých makovic). Mezi nejznámější zástupce opiátů se řadí heroin. Dalšími typickými opiáty jsou např. opium a morfin.

Opium – surovinou pro jeho získání je zaschlá šťáva z nezralých makovic máku setého, která na vzduchu tuhne a hnědne. Šťáva se získává nařezáním nezralých makovic. Na 1 kg opia je potřeba šťáva asi z 20000 makovic. Opium se požívá především kouřením, ale dá se užívat i polykáním nebo injekčně. Nejúčinnějším alkaloidem opia je morfin (Borník, 2001).

Morfin - se získává z opia (je jedním z hlavních alkaloidů v máku setém) a bývá v podobě bílého bezbarvého prášku, který je rozpustný ve vodě, ale může se vyskytovat i v tabletách. Je bez zápachu a chutná hořce (Borník, 2001). **Účinky** - morfin výrazně

tlumí bolest, vyvolává euforii (účinek na limbický systém mozku), způsobuje celkový útlum mozku, což má za následek uklidnění až narkotický spánek s barevnými sny (kol. autorů Sananim, 2007). V lékařství bývá využíván jako velmi účinné analgetikum proti bolestem. Nejčastěji se aplikuje injekčně. Morfinista je unavený, podrážděný, náladový, trpí nechutenstvím, hubne, mívá suchou, žlutě zabarvenou kůži, trpí nespavostí, ztrátou libida a poruchami potence. Mezi dalšími účinky bývá uváděna zácpa, nevolnost, zvracení, záněty dýchacích cest, neplodnost u žen. U morfinu vzniká velmi rychle silná somatická a psychická závislost (Borník, 2001).

Heroin (slangově „háčko, héro, herák“) – jedná se o derivát morfinu a jde o klasickou tvrdou drogu. Heroin může mít podobu bílého až tmavohnědého krystalického prášku a bývá cítit po octu. Heroin vytváří daleko hlubší a vážnější návyk nežli morfin. Heroin se vyznačuje nejvyšší návykovostí a aplikuje se většinou injekčně (do podkoží, svalu nebo žíly) (Borník, 2001). **Účinky** - v podstatě působí stejně jako morfin, stačí však daleko menší dávky, proniká daleko lépe do mozku, působí daleko prudčeji. Po aplikaci způsobuje na jednu až sedm hodin stav oblouznění. Dochází k ovlivnění dechového centra, což může vést k úmrtí (zástava dechu a krevního oběhu). Při aplikaci dochází k celkovému duševnímu i tělesnému útlumu, zklidnění, uvolnění, snížení či odstranění bolesti. Aplikace heroinu má za následek zúžení zornic do špendlíkové hlavičky, nastává stav omámení, poruchy koordinace, zpomalené reakce (spavost, dřímota). U chronického užívání se objevuje výtok z nosu, vodnaté oči, stopy po vpichu (často jsou i zanícené), bledá kůže nebo vyhublost. Akutní intoxikace heroinem se vyznačuje rychlým nástupem euforie, zamlžují se smysly a člověk se cítí blažený. Nejprve se zvyšuje komunikativnost, mizí zábrany, zvyšuje se sexuální aktivita u obou pohlaví, časté mohou být i perverze. Heroinem vyvolané euforie jsou bohaté na smyslové vjemy, představy jsou lákavější, barvitější, toxikoman v sobě objevuje netušené schopnosti, zejména fyzické. V této fázi intoxikace jsou i fyzicky slabší osoby schopny spáchat závažné násilné činy. S prohlubováním heroinové intoxikace nastupuje apatie, neschopnost soustředění, pocit těžkých víček, zúžení zorniček a poruchy vidění. Je zpomaleno dýchání, tělo pokrývá studený pot. Při vyšších dávkách dochází ke zpomalení srdeční činnosti, poklesu krevního tlaku a nastává koma a smrt. U závislé osoby se začnou postupně projevovat povahové změny, a to navzdory opakovanému přísunu drogy. Rozklad osobnosti je tak značný, že není kriminálního skutku, který by ve snaze získat drogu nebyli toxikomani schopni realizovat. Dochází k narušení

interpersonálních vztahů. Droga se stává jediným smyslem života (Chmelík a kol., 1999). Nedostatek drogy zrcadlí účinky opiátů. Místo zácpy dochází k prudkému průjmu, místo stažených zornic se zornice rozšíří. Dalšími příznaky jsou bolesti svalů a kloubů, husí kůže, pocení a rýma. V mírnější podobě ho lze přirovnat ke chřipce (kol. autorů Sananim, 2007).

1.3.3 Látky se stimulačním účinkem

Jedná se o látky, jejichž základním efektem je celková stimulace, povzbuzení. Sem také patří nejrozšířenější ilegální droga v ČR – metamfetamin (pervitin).

Metamfetamin (slangově „pervitin, péčko, piko, perník“) – pervitin je droga vysoce žádaná, avšak těžko ovladatelná. **Účinky** - při požití dochází k celkovému povzbuzení, odstranění únavy, pocitu zvýšení psychické i fyzické výkonnosti, celkovému zrychlení psychiky a nabídky představ, euforizaci, zvýšené empatii, ale i k uvolnění zábran, což může být např. v oblasti sexu i kýženým efektem (Presl, 1994). Intoxikovaný má pocit snadnějšího intelektuálního citového projevu, pocit zlepšení paměti, pocit blaha a pohody, je výrazně snížena potřeba odpočinku, markantně je zvýšena agresivita i potřeba vybití. Dochází k nezvladatelné motorické aktivitě, zrychlení řeči, dojmu nezvyklé fyzické síly (Štablová a kol., 1997). Je známo, že pervitin také urychluje tok myšlenek, často však na úkor kvality. Intoxikovaný nemá potřebu spánku. Po odeznění účinku se dostavuje fáze deprese s hlubokými pocity vyčerpanosti, skleslostí, rozmrzelostí, sníženou aktivitou, zpomalí se gesta, suicidální pokusy. Po účinku drogy toxikoman upadá zcela vyčerpan do dlouhého spánku, ze kterého se těžko probouzí, je plný depresivních myšlenek, je malátný, zesláblý, ospalý. Závislost zde vzniká velmi rychle, tolerance je vysoká, proto nutí toxikomana neustále zvyšovat dávky. Pervitin může způsobovat také časté psychiatrické komplikace, jsou to především paranoidní psychotické stavy, deliria, zmatenost, poruchy emocí a osobnosti (Štablová a kol., 1997).

Kokain (slangově „koks“) – vyskytuje se v podobě bílého krystalického prášku. Kokain je jednou z nejnávykovějších a nejomamnějších drog. Kokain se vyrábí z listů keře koka, které se suší, a poté se dále chemicky upravuje. **Účinky** jsou dosti podobné

jako při požití pervitinu, ale podstatně kratší. Nástup účinku se tělesně projeví vzestupem krevního tlaku, zrychlením pulsu a suchem v ústech. Celkově lze hodnotit účinek kokainu jako příjemnější než u amfetaminu, má navíc i efekt jako afrodisiakum. Po požití je tvář výrazně bledá. Osoba prožívá pocit blaha, pohody, činorodost, má rozšířené zornice a překotnou mluvu. Při vyšších dávkách se objevují křeče, třes, úzkostná excitace (vybuzení), halucinogenní prožitky. Při užívání se může projevit anorexie, hubnutí, celková sešlost, bledost, proděravění nosní přepážky. Můžou se dostavit psychické komplikace, které jsou spojeny s nespavostí, paranoidními stavy, iluzemi a halucinacemi (zrakové jsou velmi bohaté na barvy). Kokainista je veselý, družný, má halucinace příjemného obsahu, dostavuje se touha po pohybu a zvýšeném výkonu. Závislost na kokainu je charakterizována především silnou psychickou závislostí, a proto je touha po droze velmi velká. Je zde vysoká psychická závislost (Štablová a kol., 1997).

Kokain bývá označován za jednu z nejnebezpečnějších drog. Psychotropní efekt je poměrně velmi krátký, takže u skutečných závislostí mohou být dávky opakovány až 20 krát za den, dochází ke spotřebě i dvou a více gramů kokainu za den. Základem je oživení, povzbuzení, dobrá nálada, aktivita a podnikavost se zvýšeným sebevědomím. Dochází ke snížení až ztrátě chuti k jídlu, což se projevuje výrazným hubnutím. Kokain je silné anorektikum (snižuje chuť k jídlu) (kol. autorů Sananim, 2007).

Jako známky užívání můžeme u toxikomanů sledovat rozšíření zornic očí, zploštění čoček. Kokainista je celkově sešlý, vyhublý, má stařecký vzhled. Objevují se lesklé horečnaté oči, trávicí potíže, nechutenství, zvracení, poruchy spánku a někdy i epileptické záchvaty. Osoba může mít výtok z nosu, pocení, chraplavý hlas nebo i větší citlivost na světlo. Později se při kašli objevuje tmavý hlen a tam, kde se dostal kokain do styku se sliznicemi, tedy i při šňupání, se tepny a cévy zužují, stahují a omezují krevní oběh. Objeví se zácpa, bolesti v krku, krvácení z nosu, záchvaty křečí, problémy s pamětí, pocity pronásledování, deprese a pokusy o sebevraždy (Borník, 2001).

Crak - je volná báze kokainu určená ke kouření. **Účinky** - má mohutnější a rychlejší efekt a velmi rychle vyvolává závislost. Kouření craku je jednou z nejrychlejších metod, jak dostat velké množství kokainu do mozku. Příznačným pro crack je jeho mimořádně vysoká návykovost, zejména psychická. Následky zneužívání jsou podobné jako u zneužívání kokainu, ale nastupují rychleji. „Člověk intoxikovaný crackem může být

velmi nebezpečný a také extrémně silný, dochází k poruchám sebeovládání. Pokud je zasažen nějakou depresí, může bez jakéhokoliv varování, napadnout a zabít kohokoliv ve svém okolí. Nenechá se ničím uklidnit nebo přesvědčit. K jeho zvládnutí je potřebná intenzivní hrubá síla (Borník, 2001, 12 s.).“ Mezi další účinky patří potřeba překotné činnosti, nespavost, svědění, pocity síly a nadřazenosti (Borník, 2001).

Extáze – MDMA - je velmi silná droga na bázi amfetaminu s halucinogenními vlastnostmi a vyskytuje se ve formě tablet či kapslí a užívá se ústy. **Účinky** - typickým efektem je empatie, tj. vcítění se do pocitů druhého, uživatelé pociťují pocit sounáležitosti, pochopení a přátelství. Extáze je dostupná většinou v tanečních klubech a na akcích příznivců elektronické hudby (techno, trance, jungle). Uživatelé po požití dokážou i několik hodin intenzivně tančit, a to klidně až do stavu fyzického vyčerpání, který se však překrývá příjemnými psychickými stavy, což může vést k závažnému poškození organismu (poškození ledvin a poškození srdce). Uživatel totiž ztratí pocit žízně, proto může velmi snadno dojít k přehřátí organismu, hlavně při tanci. Ze začátku se někdy může objevit fáze neklidu a mírné zmatenosti, následuje fáze klidu a pohody, mizí stres, dochází k projasnění nálady. Uživatel je obvykle o samotě schopen zvýšeného intelektuálního výkonu. Při užití v páru nastupují pocity empatie, lásky, zvyšuje se komunikativnost a potřeba se dotýkat druhého. Při požití stoupá krevní tlak a puls, dochází k rozšíření zornic. Doprovodným efektem bývá nechutenství, nepříjemné pocení a napětí žvýkacích svalů. Vzniká zde závislost psychická, fyzická nebývá přítomna (kol. autorů Sananim, 2007).

1.4 Drogová scéna v ČR v současnosti

Současnou situaci v oblasti nelegálních návykových látek a drogové kriminality na území našeho státu lze charakterizovat tak, že především marihuana, extáze a pervitin jsou rozšířeny i do menších měst a obcí v ČR. Mezi velkou částí mládeže již není kouření marihuany považováno za užívání drog, ale naopak za součást běžného života a formu relaxace. Oblíbenost právě marihuany a extáze je značná a mladí lidé často podceňují rizika spojená s užíváním těchto látek.

Současná drogová kriminalita je typická tím, že pachatelé se snaží být

před policií „napřed“. Dochází k držení minimálního množství drogy, k využívání nezletilých distributorů, k využívání tzv. „mrtvých schránek“¹. Při používání telefonu řada pachatelů používá více telefonů a pravidelně střídá různé SIM karty a využívá služeb všech provozovatelů mobilních sítí současně (z důvodu možného odposlechu ze strany policie), anebo čím dál více je komunikace ohledně drog ponechána striktně na osobní styk (Štablová, Brejcha, 2005).

V posledních letech narůstá počet odhalených hydroponích pěstíren marihuany s vysokým obsahem účinné látky THC na našem území. Výrobci marihuany jsou jednak jednotlivci, kteří pěstují pro svou potřebu v soukromí omezené množství (zpravidla 5-20 rostlin), ale v této oblasti značně stoupla aktivita příslušníků vietnamské komunity, kteří organizují a zajišťují výrobu marihuany v indoorových pěstírnách ve velkém množství (výroční zpráva NPC 2008).

Metamfetamin (pervitin) je stále nejoblíbenější stimulační drogou v ČR. Obsah účinných látek u zadržených drog se liší v závislosti na konkrétní úrovni distribuční sítě (Štablová, Brejcha, 2005). V květnu roku 2009 došlo k tomu, že se centrálně omezil volný prodej léků s obsahem pseudoefedrinu, které se nejčastěji zneužívají k výrobě metamfetaminu. V lékárnách se prodávají pouze na občanský průkaz v omezeném množství na osobu (maximálně 60 tablet na 1 měsíc). Tento systém však ztroskotal na Úřadu pro ochranu osobních údajů, který centrální evidenci zakázal, a na neexistenci podobných systémů a předpisů v okolních státech (SR, Polsko, Německo), kam se v současné době jezdí nakupovat tyto léky bez jakéhokoliv omezení. I když je převoz těchto léků s obsahem pseudoefedrinu přes hranice státu trestným činem, při neexistenci hranic v rámci Schengenu a při nemožnosti kontroly na hranicích, je záchyt těchto „dovozců“ spíše výjimečný. I přesto, že výrobci našli opět způsob, jak si léky obstarat, bylo zaznamenáno zvýšení ceny za gram metamfetaminu, a to až na dvojnásobek.

Mezi mladými lidmi zůstává, zejména pro svoji dostupnost a stále se snižující cenu, nadále oblíbená „taneční“ droga extáze, která je nejčastěji dovážena převážně z Nizozemí. Kurýři zpravidla využívají hromadné dopravní prostředky, především autobusové linky (výroční zpráva NPC 2008). S ohledem na velkou latenci této trestné činnosti lze konstatovat pouze aktuální zapojení občanů Polska do dovozu tablet MDMA (extáze) do ČR, masivní individuální dovoz v menších množstvích tablet v rámci západní Evropy, zejména z Nizozemska (výroční zpráva NPC 2008).

¹ Mrtvá schránka - je zřízena jedna e-mailová adresa, ke které má přístup (heslo) více lidí. Ve schránce si můžou psát a nechávat vzkazy a tímto způsobem komunikovat, aniž by došlo k přenosu dat, a tím znemožňují sledování komunikace ze strany policie.

Na české drogové scéně byla v roce 2008 ve srovnání s rokem 2007 zaznamenána snižující se obliba heroinu (výroční zpráva NPC 2008). Distribucí heroinu se zabývají zejména osoby z bývalé Jugoslávie nebo Turecka a dále osoby vietnamské národnosti a Romové, v poslední době je patrný podíl osob z Afriky, především Nigerie. Stále častěji se do organizace distribuce heroinu na území ČR zapojují Vietnamci. Pracují poměrně v dobře organizovaných skupinách na celém území ČR. Romové zůstávají stejně jako v minulosti na pozicích koncových prodejců heroinu. Nízká čistota heroinu je způsobena tím, že distributoři drogu před jejím dalším prodejem ředí za účelem zvýšení svého finančního zisku (výroční zpráva NPC 2008).

V současné době je zaznamenána zvyšující se obliba dováženého kokainu (současně se projevující v pouliční distribuci sníženou cenou i kvalitou) (výroční zpráva NPC 2008). I přes poměrně vyšší cenu kokainu se tato droga začíná objevovat častěji než v minulosti. Dovoz je organizován především z Jižní Ameriky, v rámci Evropy jde o dovoz především z Nizozemí. Podílejí se na něm cizinci, především osoby z oblasti Balkánu, jako organizátoři dovozu, občané ČR se pak objevují především jako kurýři nebo koncoví distributoři (výroční zpráva NPC 2008).

V roce 2009 bylo zrealizováno více případů drogových deliktů a také obviněno více pachatelů než v roce 2008. V příloze 2 je uvedeno, jak se pohybovaly ceny drog v roce 2009.

1.5 Osoba užívající OPL

Můžeme rozlišit dva hlavní typy drogově závislých:

- **impulsivní** – to jsou jedinci, kteří se bez výčitek či pochybností nechávají unášet nabídkou drogy, nekontrolují se
- **kompulzivní** – to jsou jedinci, kteří se marně snaží vymanit a opět upadají do závislosti (Štablová a kol., 1997).

U osobnosti toxikomana se uvádí především nezralost, impulzivita, emocionální labilita, netrpělivost, malá výdrž, poruchy nálady a malá tolerance vůči frustraci. Zvláště nebezpečný věk je u osob v rozmezí od 12-14 let a pro vznik toxikomanie je nejkritičtější (Štablová a kol., 1997).

„Při výzkumu drogových závislostí byly prokázány určité znaky osobnostních i přímo genetických predispozic k závislostem různých typů. Mezi lidmi závislými na drogách se nejčastěji objevují lidé zvědaví, vyhledávající nové zážitky, lidé, kteří rádi

a hodně riskují, cestují a věnují se umění (Tkáč, 2008, 19 s.).“

Mezi závislými se také velmi často vyskytují lidé nevyrovnaní, se sklonem k depresím, úzkostem a impulsivitě. Ženy jsou mnohem citlivější na drogy než muži, závislost se u nich většinou vyvíjí rychleji (Tkáč, 2008).

U osob užívajících omamné a psychotropní látky se od ostatních svým způsobem liší uživatelé extáze. Většinou se jedná o osoby pocházející z běžného sociálního prostředí s průměrnou inteligencí, studenty, osoby pravidelně zaměstnané bez sklonů ke kriminálnímu jednání. Občasné užívání drog v souvislosti s hudbou považují za svůj styl a podceňují následky, které jsou s užíváním drog spojené. Tento profil ztěžuje činnost policie, protože se do tohoto prostředí špatně proniká zejména díky věku policistů. Kluby jsou velmi uzavřenými společnostmi, kam i ve velkých městech dochází stejné skupiny osob, které se mezi sebou znají (Štablová, Brejcha, 2005).

Při typování, zda je osoba pod vlivem OPL, vycházíme zejména z výrazu, chování a reakcí jedince. Na to, zda je osoba pravděpodobně pod vlivem OPL, usuzujeme orientačně z:

- **výrazu očí** - zornice jsou silně roztaženy i při jejich osvětlení či naopak i v šeru stažené do špendlíkové hlavičky. Pohled je nepřítomný a pro okolí chladný.
- **výrazu obličeje** - v obličeji jsou patrně krůpěje potu. Obvykle dochází ke změnám barvy obličeje, která je buď pobledlá nebo naopak zarudnutá. Osoba se může jevit, jakoby požila alkohol, ale z dechu není nic cítit.
- **řeči** - řeč je nesouvislá, osoba pod vlivem návykové látky se často zadržává a hledá slova k vyjádření myšlenky, kterých se jí nedostává, přitom si pomáhá zvýšenou gestikulací pomocí rukou, ale jsou i časté grimasy v obličeji. Při hovoru je dýchavičná.
- **koordinace pohybu** - nápadná potácivá chůze jako u opilého člověka, klátivé pohyby.
- **ruce** - jako u roztěkaného člověka, zde je nutno věnovat zvýšenou pozornost zajištění vlastní bezpečnosti z důvodu možného výskytu injekční stříkačky nebo zbraně
- **celkového chování** - u stimulačních drog hyperaktivita, nadměrná rychlost běžných pohybů, které jsou prudké, nekoordinované a často i nelogické. Zvýšená citlivost na vnější podněty okolí. Je patrný výrazný neklid a nervozita. Osoba může být nekomunikativní nebo naopak komunikativní až příliš. (Chmelík a kol., 1999).

Toxikomané u sebe můžou mít injekční stříkačky, jehly, alkoholové desinfekční tampony, chemikálie, lžičku, staniol, vatu.

Jednotlivé projevy se však odvíjí od toho, jaká droga byla užitá, což je přiblíženo v kapitole 1.2. A zejména musíme dát pozor na to, že podobné projevy může vykazovat i nemocný člověk. Osoby užívající OPL jsou také velmi často infikovány hepatitidou B a C, virem HIV a pohlavními nemocemi, proto je nutné při kontaktu s nimi užívat ochranné pomůcky a po kontaktu s nimi nebo po kontaktu s vybavením toxikomana si umýt ruce antibakteriálním mýdlem.

2. Trestní řízení a drogové delikty

2.1 Charakteristika trestního řízení

Trestní řízení je zákonem daný postup orgánů činných v trestním řízení, ale i jiných zúčastněných osob, jehož cílem je zjistit, zda byl spáchán trestný čin. Pokud ano, zjistit jeho pachatele a uložit mu spravedlivý trest nebo rozhodnout o ochranném opatření a takové rozhodnutí vykonat. V trestním řádu (zákon č. 141/1961 Sb.) je obsaženo, jak mají orgány činné v trestním řízení postupovat. Trestní řízení spadá do trestního práva procesního. Vedle trestního řádu upravuje trestní právo procesní i zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. (Kejdová, 2006).

Trestní řízení můžeme rozdělit do tří částí:

- **vlastní přípravné řízení** - tato fáze začíná zahájením úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 TrŘ a končí podáním obžaloby k soudu, kterou podává státní zástupce. Dříve byla tato fáze rozdělena sdělením obvinění, kdy první fázi (do sdělení obvinění) se říkalo „předpřípravná“. Prověřují se okolnosti důvodně nasvědčující tomu, že se stal trestní čin, a vyšetřování, které představuje již vedení trestního stíhání proti konkrétní osobě - obviněnému. Přípravné řízení koná policejní orgán a státní zástupce (Císařová a kol., 2001).
- **řízení před soudem** - toto řízení obsahuje předběžné projednání obžaloby, hlavní líčení a případně řízení o opravných prostředcích.
- **vykonávací řízení** - je řízení, kde si odsouzený vykonává uložený trest, kdy jeho vykonáním trestní řízení končí.

Řízení přitom musí působit k upevnování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, jakož i výchovně působit na občany. Nemusí se týkat bezprostředně osob, které se řízení účastní, ale může působit i zprostředkovaně

(např. prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků) na další osoby.

Vzhledem k tomu, že výslechy osob na policii spadají právě do fáze přípravného řízení, uvedu zde podrobněji průběh přípravného řízení:

1. Postup před zahájením trestního stíhání – policejní orgán i státní zástupce jsou povinni přijímat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Po příjmu oznámení zahájí policejní orgán úkony trestního řízení, jehož sepsáním přípravné řízení začíná. Policejní orgán zde zjišťuje skutkový stav věci a mimo jiné i vyslýchá osoby. Pokud v této fázi přijde policejní orgán na to, že zde nejsou důvody pro zahájení trestního stíhání, věc odloží, nebo jej předá k projednání jinému orgánu. Pokud zde důvody jsou, zahájí trestní stíhání. Tato fáze se také označuje jako *prověřování* (Kejdová, 2006).

2. Zahájení trestního stíhání – zahajuje se proti konkrétní osobě, pokud je dostatečně odůvodněný závěr, že skutek spáchala a pokud neexistují okolnosti, které stíhání vylučují (např. pokud osoba jednala v nutné obraně nebo krajní nouzi nebo se svolením poškozeného). Trestní stíhání se zahajuje vydáním a doručením Usnesení o zahájení trestního stíhání obviněné osobě. Obviněný má vždy základní právo si zvolit obhájce, nebo jej v určitých přesně vymezených případech musí mít ze zákona. Zahájením trestního stíhání začíná fáze *vyšetřování* (Císařová, 2001; Kejdová, 2006).

3. Skončení vyšetřování - po skončení vyšetřování se po prostudování spisu obviněným a případně jeho obhájcem spis předá k rozhodnutí o věci (Kejdová, 2006).

V rámci přípravného řízení a dokladování nezákonných deliktů dochází ze strany policistů k velkému množství výslechů osob. Tyto osoby jsou vyslýchány v rámci stádia trestního řízení a vzhledem ke svému procesnímu postavení v různých pozicích.

2.2 Procesní postavení vyslýchanych osob v rámci trestního řízení

Výslechy lze klasifikovat podle různých hledisek. Jedním z takových kritérií je procesní postavení vyslýchané osoby. Podle tohoto kritéria rozeznáváme:

- **podání vysvětlení** (§ 158 odst. 5 TrŘ, nebo podle z. č. 273/2008 Sb., o Policii ČR)
- **výslech svědka** (§ 97-104, § 55 odst. 2 TrŘ)
- **výslech znalce** (§ 108 TrŘ)

- **výslech podezřelé zadržené osoby** (§ 76 odst. 5 TrŘ)
- **výslech obviněného** (§ 90-95 TrŘ) (Spurný, 2003, 17-18 s.)

Vzhledem k této práci se budu blíže zabývat podáním vysvětlení, výslechem svědka, výslechem podezřelé zadržené osoby a výslechem obviněného, což jsou úkony, které se provádí na Policii ČR v rámci přípravného řízení.

Podání vysvětlení

Je velmi důležité rozlišovat podání vysvětlení dle § 158 odst. 5 TrŘ, případně podání vysvětlení podle zákona o Policii České republiky, tyto totiž nejsou totožné s výslechem svědka a jejich použití v rámci trestního řízení je omezené. Podané vysvětlení má podobu úředního záznamu a nelze jej, na rozdíl od svědecké výpovědi, před soudem použít jako důkaz. Podání vysvětlení slouží orgánům činným v trestním řízení pro získávání informací a následnému posouzení situace a také k tomu, zda bude výpověď osoby použitelná v trestním řízení jako výpověď svědecká.

Výslech svědka

S výpovědí svědka se setkáváme při výsleších asi nejčastěji. Výpověď svědka je také v trestním řízení základním a nejčastějším důkazním prostředkem. Při podání vysvětlení musíme rozlišovat, zda se jedná o osobu obviněnou nebo svědka. Svědek před orgány činnými v trestním řízení vypovídá o skutečnostech, které vnímal svými smysly. Postavení svědka je vytvořeno situací, kterou pozoroval, kterou slyšel nebo vnímal. Každý má ze zákona povinnost svědčit. Obsahem této povinnosti je dostavit se na předvolání orgánu činném v trestním řízení a vypovídat jako svědek (Spurný, 2003).

V trestním řádu je stanoveno, kdy je svědek povinen vypovídat a také to, o čem je povinen vypovídat, uvádí se zde výslovně, že je povinen vypovídat o tom, co je mu známo o trestném činu, o pachateli nebo o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Toto je upraveno v § 97 TrŘ. Každý je povinen se na předvolání dostavit a vypovídat jako svědek.

Výslech znalce

Tento druh výslechu v rámci trestního řízení je pro účel této práce nepodstatný, jelikož v postavení znalce by se neměla objevit osoba užívající OPL.

Výslech osoby podezřelé

K tomuto výslechu dochází tehdy, když je osoba zadržena v souvislosti s § 76 TrŘ, a to buď bez předchozího souhlasu státního zástupce nebo s předběžným souhlasem se zadržením takové osoby. Osoba je zadržena tehdy, pokud spáchala trestný čin a jsou zde dány důvody vazby dle § 67 TrŘ. Stejná práva jako má obviněný, se použijí i při výslechu osoby podezřelé dle § 76 odst. 3 TrŘ, pokud se vyslýchá k obsahu podezření. Zadržený podezřelý má všechna práva stejně jako obviněný a musí být o nich před výslechem poučen (Císařová a kol., 2001). Jednou z dalších forem výslechu může být výslech osoby podezřelé po sdělení podezření dle § 179b odst. 3 TrŘ, a to tehdy, pokud je věc projednávána ve zkráceném přípravném řízení, což v oblasti drogové problematiky nebývá běžné, a to především z toho důvodu, že zkrácené přípravné řízení lze vést jen u skutků s horní hranicí odnětí svobody do tří let a u činů, které jsou jasné a není potřeba dalšího dokazování.

Výslech obviněného

Postavení obviněného začíná vytvořením a předáním Usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 TrŘ. Výslech a výpověď obviněného plní v trestním řízení dvojí funkci, a to, že je jedním z důkazních prostředků a také to, že je prostředkem vlastní obhajoby proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Obviněný se často snaží obvinění svou výpovědí zcela nebo zčásti vyvrátit. Procesní postup provádění výslechu obviněného je upraven v §§ 90-95 TrŘ (Císařová a kol., 2001). Výslech obviněného i výslech svědka viz níže.

2.3 Drogové trestné činy

Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá problematikou výslechů osob užívajících OPL, je nutné vymezit také okruh těchto výslechů, protože v případě popisování všech možných výslechů při nejrůznějších deliktech, kterých se osoby užívající OPL dopouští, bychom několikanásobně překročili rozsah daný bakalářské práci. Zaměříme se výhradně na drogové delikty, kde jsou výslechy osob užívajících OPL nejčastější, a to ve všech procesních postaveních, o jakých bylo hovořeno výše, se zvláštním zaměřením na výslech svědka a obviněného. Proto pro účely této práce musíme nastínit okruh drogových deliktů, který vyplývá z jednotlivých ustanovení

trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Jednotlivá ustanovení jsou komentovaná, nejde tedy jen striktně o přepis paragrafových znění. Jedná se o následující trestné činy:

1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy - § 283 TrZ

Trestného činu se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed. Trestné je také dovoz, vývoz a provezení přes území ČR, avšak i nabízení, zprostředkování, prodej nebo jiné opatření jinému, včetně přechovávání omamných nebo psychotropních látek, přípravků obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, prekursorů nebo jedů. Za tyto přečiny lze uložit trest odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitý trest (§ 283 odst. 1 TrZ) (TrZ).

Tvrďší postih, v rozmezí trestu odnětí svobody od dvou do deseti let nebo propadnutí majetku, je možný v případech, kdy pachatel je členem organizované skupiny (sdružení více osob, v němž je provedena dělba práce mezi jednotlivé členy a jeho činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností – tím je dáno zvýšení nebezpečnosti pro společnost). Přísněji je taktéž postihnutý ten, kdo byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán anebo ten, kdo spáchá čin ve značném rozsahu nebo ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém (viz. Příloha 3) vůči dítěti mladšímu 15 let (TrZ).

Následující kategorie, za kterou je trest odnětí svobody od osmi do dvanácti let nebo propadnutí majetku vymezuje, že jsou trestné případy, kdy pachatel činem uvedeným v prvním odstavci (užívání a distribuce, dovoz, vývoz) způsobí těžkou újmu na zdraví. Do této kategorie spadá i to, pokud chce pachatel úmyslně, činem uvedeným v prvním odstavci, získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch anebo spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu anebo ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Nejtvrďší postih, odnětí svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutí majetku je udělován za spáchání nejzávažnějších skutků s fatálními následky, a to, pokud pachatel činem uvedeným v prvním odstavci způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt. Pokud pachatel spáchá takový čin (uvedený v prvním odstavci) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (TrZ).

2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu - § 284 TrZ

Tento trestný čin se nevztahuje na přechovávání přípravku obsahujícího omamnou a psychotropní látku a prekursoru. Trestnost spočívá v přechovávání omamné nebo psychotropní látky pro sebe.

Trestem odnětí svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty, bude potrestán ten, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující THC, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC). Izomery jsou látky, které mají stejný sumární vzorec, ale liší se uspořádáním atomů v molekule (TrZ).

Přísněji bude potrestán ten, kdo přechovává jiné omamné nebo psychotropní látky, než uvedené výše, nebo jed v množství větším než malém pro vlastní potřebu, a to trestem odnětí svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty (TrZ).

Odnětí svobody na šest měsíců až pět let, či peněžitý trest mohou být uděleny, pokud by výše zmíněné delikty byly spáchány ve větším rozsahu a odnětím svobody na dvě léta až osm let může být potrestán, kdo takto učiní ve značném rozsahu (TrZ).

3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku - § 285 TrZ

Tento paragraf byl zaveden z toho důvodu, aby bylo rozlišeno pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku pro sebe, kdy droga není dále distribuována. Trestem odnětí svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty, bude potrestán ten, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu vypěstuje rostlinu konopí v množství větším než malém (§ 285 odst. 1 TrZ). Pokud se takto stane ve větším rozsahu, hrozí zde trest odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest a trestem šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li takto čin ve značném rozsahu (TrZ).

Trestem odnětí svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude potrestán ten, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v prvním odstavci obsahující omamnou nebo psychotropní látku. Přísněji bude potrestán, pokud tak učiní ve větším nebo značném rozsahu. Trest je zde stejný jako u drog uvedených v odstavci prvním v daném rozsahu (TrZ).

4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu - § 286 TrZ

Trestem odnětí svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude potrestán ten, kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu. Přísněji, a to odnětím svobody na dvě léta až deset let bude potrestán ten, kdo takový čin spáchá jako člen organizované skupiny, kdo spáchá takový čin ve značném rozsahu nebo větším rozsahu vůči dítěti anebo kdo takovým činem získá pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (TrZ).

Mezi předměty určené k nedovolené výrobě se chápe v zásadě cokoliv, co lze k výrobě omamných a psychotropních látek použít. Můžeme sem zahrnout např. různé reakční nádoby, baňky, jód. U těchto předmětů však nestačí k trestnosti pouze jejich držení, ale musí být jasný úmysl vyrábět nedovolené látky za jejich použití.

5. Šíření toxikomanie - § 287 TrZ

Trestem odnětí svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude potrestán ten, kdo jiného svádí ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ho v tom podporuje anebo, kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří. Pokud takto pachatel učiní jako člen organizované skupiny, vůči dítěti nebo tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, bude potrestán trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem. Nejtvrdší je tento zákon vůči těm, kteří svádí ke konzumaci drog děti mladší patnácti let. Zde se trest pohybuje mezi dvěma a osmi lety (TrZ).

3. Výslech osoby

3.1 Obecně o výslechu a výslechu osob užívajících OPL

„Metodou získávání výpovědi je výslech. Výslechem v kriminalistice rozumíme kriminalistickou metodu, kterou se na základě zákona získávají formou výpovědi kriminalisticky a právně významné informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob, za přísného dodržení zákonem daným práv a povinností vyslychaného a vyslychajícího. Cílem výslechu je získání úplné a věrohodné výpovědi v zájmu zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (Musil a kol., 2001, 303 s.).“

Předmětem trestního či přestupkového řízení je konkrétní trestný čin nebo přestupek. To, aby bylo zjištěno, zda se tento skutek stal, zda je trestným činem případně přestupkem a kdo jej spáchal, je hlavním úkolem policistů. Jde totiž vždy o skutek, jenž se stal v blízké nebo vzdálené minulosti a který orgány činné v trestním řízení, jež o skutku budou rozhodovat, nepozorovaly. Jedním ze základních a také nejčastěji prováděných vyšetřovacích úkonů, bez kterého by se policie neobešla prakticky skoro u žádného trestného činu, je výslech. Jeho cílem je získat v procesu interakce mezi vyslychajícím, tedy policistou, a vyslychaným úplnou a věrohodnou výpověď, která má za daných podmínek charakter důkazu. Důkazem může být i ohledání věcí, ohledání místa činu, ohledání osoby a jiné. Základní zásady vedení výslechu jsou dány trestním právem, konkrétně trestním řádem, který je závazný a udává, co musí každý výslech splňovat. V pojetí trestního práva je ten, co je vyslychaný, nositelem práv a povinností z jeho vztahu k šetřenému skutku, nebo z jeho postavení (obviněný, svědek) (Spurný, 2003).

Předmětem výslechu jsou informace o šetřeném skutku, které tvoří obsah výpovědi. Mezi vyslychajícím a vyslychaným dochází k výměně informací, která má daný průběh, poučení osoby o svých právech, zjištění informací k osobě, informací o skutku v podobě monologu vyslychaného a poté na něj navazující otázky a odpovědi – dialog. Výsledkem komunikace mezi vyslychajícím a vyslychaným jsou sdělení zachycená protokolárně do výpovědi. Vztah mezi vyslychajícím a vyslychaným se vytváří již od samého počátku výslechu. Vyslychající musí vyslychaného seznámit

s předmětem výslechu a jeho procesním postavením, zda je vyslýchaný v pozici svědka, obviněného, podezřelého, obhájce, znalce apod. Zdroji psychické zátěže při výslechu jsou osobnosti účastníků výslechu, a to zejména jejich trvalejší osobností kvality nebo aktuální projevy chování (Spurný, 2003). Průběh a výsledek výslechu ovlivňují osobnostní charakteristiky jednajících „partnerů“ (inteligence, temperament) jejich aktuální psychický stav rozpoložení (únava, odevzdání, činorodost), jejich vzájemný vztah a společenské postavení (přátelskost, nadřízenost, podřízenost) a daná role (svědek, podezřelý, poškozený, apod.) To, jakým způsobem výslech proběhne, jaká bude jeho kvalita, podstatně ovlivňuje osobnost vyslýchané osoby. Vyslýchané osoby mohou mít různé osobnostní vlastnosti, schopnosti, způsob, jakým se prezentují, různou inteligenci, mohou být sebevědomé nebo naopak plaché, jisté nebo i nejisté. Inteligentní osoby snadno komunikují a rozumí otázkám. Ti, co jsou méně inteligentní se hůře vyjadřují, mají malou slovní zásobu, nerozumí otázkám. U osob, které odpovídají sebejistě není dáno, že odpovídají pravdivě, je zde i možnost, že na sebe chtějí jenom upozornit. Osobám, které jsou nejisté, by se měl nechat určitý prostor a nemělo by se na ně naléhat.

Výpověď je výsledný produkt vzájemné interakce vyslychajícího s vyslychaným a současně je to výsledek psychické činnosti určité osobnosti, tj. především proces vnímání, zapamatování a reprodukce (Čírtková, 1998).

U výslechu můžou nastat situace, kdy vyslychaný nemluví pravdu. V tomto případě vyslychaná osoba vysílá signály, které mohou napomoci vyslychajícímu utvořit si závěr, že daná osoba lže. Z praxe mohu uvést, že těmito signály mohou být: pocení, olizování rtů, zčervenání, zblednutí, záškuby, chvění, tik v obličeji, žádost použít záchod, zakoktavání, nervozita, pohrávání si s předměty, třes nohou, okusování si nehtů, hraní si s oblečením (se zipem), vyhýbání se očnímu kontaktu a samotné lhaní.

Nevinní lidé zpravidla k věci vypovídají, pokud se nejedná o osoby blízké a k věci řeknou vše, co si pamatují. U toxikomanů je tomu však trochu jinak, protože ti jsou do věci osobně zainteresovaní (závislí odběratelé) a je pro vyslychajícího obtížnější takovou osobu přesvědčit, aby vypovídala pravdu. Pro každého, kdo nemluví pravdu, je těžké si vlastní lež zapamatovat, což může být pozitivní pro vyslychajícího.

U osob užívajících OPL nebo u osob pod jejich bezprostředním vlivem je třeba při výslechu uplatnit zvláštní postupy. Před výslechem by se měl policista co možná nejdokonaleji seznámit s vyslychanou osobou. Velmi často se jedná o osoby komplikované a rozporuplné, osoby, které jsou psychicky narušené, se kterými je

komunikace velmi obtížná. Tyto osoby jednájí mnohdy neadekvátně existující situaci, jsou agresivní, nebo naopak netečné bez jakéhokoliv zájmu o navázání kontaktu. V případech, kdy je vyslýchaná osoba bezprostředně pod vlivem drogy, mnohdy nelze výslech provést vůbec, jelikož osoba není výslechu schopna. Výslechem osob závislých na konzumu drog je třeba zjistit zejména, jaké drogy užívá, jak často je užívá, v jakém množství a další otázky. (Konrád a kol., 1997).

„Problémem při výslechu toxikomana je změna schopnosti vnímat jevy kolem sebe po aplikaci drogy. Může dojít k ovlivnění některých smyslových orgánů. Změnou psychických vlastností může být narušena nejen schopnost vnímání, ale i schopnost zapamatování. Je tedy třeba přistupovat k vyslýchanému s větší trpělivostí a použít všechny dostupné a povolené prostředky, které slouží k vyvolání asociací a mohou pomoci lépe si vybavit paměťovou stopu. Nelze vyloučit i to, že osoba, která byla pod vlivem drog svědkem něčeho, si toto skutečně nepamatuje (Straus a kol., 2006, 36 s.).“

Výslech osoby, která je pod vlivem OPL, je svým způsobem zvláštní způsob komunikace mezi policistou a vyslýchaným. Na počátku výslechu je velmi důležité zjistit to, zda je osoba vůbec schopna se časově a situačně orientovat. Mnozí toxikomané si totiž po dvou až třech dnech nejsou schopni uvědomit, že byli ve styku s policií. Pokud je taková osoba v postavení svědka, je důležité její důsledné poučení. Výslechy těchto osob se vedou podle obecných taktických postupů vedení výslechu. Pokud musíme zasáhnout do monologu osoby pod vlivem OPL, musíme takto učinit obezřetně. Je zapotřebí si uvědomit jednu skutečnost, že osoby pod vlivem OPL jsou mnohem více náchylné k sugestivním a kapciózním otázkám, jejichž důsledkem může být potom neobjektivnost důkazu. Rozpory ve výslechu je vhodné odstraňovat hned po jejich zjištění (Chmelík a kol., 1999).

Chmelík dále ve své knize uvádí, že doporučuje osoby vyslechnout opakovaně z toho důvodu, kdyby policista např. špatně odhadnul, jak moc byla vyslýchaná osoba drogou ovlivněna a že by to mělo vliv na procesní hodnotu výpovědi. Také dále doporučuje psychiatrické vyšetření takové osoby, což může být důležité k vyloučení lživé výpovědi, která je u osob užívajících OPL typická (Chmelík a kol., 1999).

V praxi nedochází k tomu, že by bylo každé osobě, která užívá OPL a je vyslýchána, prováděno psychiatrické vyšetření, jelikož je to velmi časově, personálně a finančně náročné. Toto se děje pouze ve vyjíměčných případech. U výslechů nastává problém u notorických uživatelů, kteří jsou pod vlivem drogy neustále. Policie nemá

žádné zákonné prostředky izolovat danou osobu za účelem, aby se osoba zbavila drogy v těle. Je také otázkou, zda by to mělo nějaký význam, kdyby i policie tyto prostředky měla, protože po vyloučení drogy z těla u těchto osob většinou nastává těžký abstinenci stav. A navíc vše může trvat i několik dní. Také z těchto důvodů je na zvážení, zda by se měla osoba užívající OPL před každým výslechem podrobit orientačnímu testu, zda je pod vlivem drog nebo ne. Neznamena to, že pokud osoba již není „pod vlivem“ (droga právě maximálně neúčinkuje), že tuto drogu nemá osoba v těle (v tělních tekutinách – krev, moč, sliny). Takto by byly některé osoby nevyslychatelné. V praxi se musí bohužel přihlížet i k nemalé ceně jednotlivých orientačních testů, nastává zde tedy nereálnost testy provádět před každým výslechem. Testy a případně i psychiatrické vyšetření se v praxi nutně provádí pouze u osob, které se jednorázově dopustí nějakého závažného trestného činu (loupež, těžké ublížení na zdraví, vražda) pro posouzení přičetnosti. Samozřejmě u výslechu osob užívajících OPL záleží na daném policistovi, jak zhodnotí situaci a zda osobu vyslechne nebo ne.

Existují základní pravidla, která by měl znát každý, kdo jedná s osobou pod vlivem OPL. Vyslychající, tedy policista, by měl mít na mysli, že osoba intoxikovaná návykovou látkou může jednat nepřiměřeně, nepředvídatelně, zkratkovitě a neuváženě. To se týká zejména intoxikací alkoholem, pervitinem, kokainem a halucinogeny. Intoxikovaná osoba může mít sklon k vztahovačnosti a vykládat si i neutrální podněty ze svého okolí jako útok nebo své ohrožení. Takový člověk bývá také velmi citlivý na neverbální složky komunikace, jako je tón hlasu, gesta a vzdálenost (Nešpor, Dvořák, 1998).

Osoby, které jsou zapleteny do drogových deliktů můžeme rozdělit do dvou základních skupin, a to na osoby závislé na OPL (toxikomani) a na pachatele výrobce a distributory. Motivem jednání osob pod vlivem OPL se stává postupně droga jako fenomén jejich života či smrti. Jejich motivem jednání se stává obstarání si drogy. Se vzrůstající tolerancí na drogu a vzrůstající závislostí se droga stává rozhodujícím až výlučným zájmem a motivem jejich jednání. Pro tyto osoby není žádný problém spáchat trestnou činnost, aby si mohly drogu poté obstarat (Chmelík a kol., 1999).

Osoby užívající OPL se mohou v závislosti na svém podílu na páchání drogové trestné činnosti ocitnout v procesním postavení obviněného nebo svědka. U výslechu osob v souvislosti s drogovou kriminalitou je dána specifická pokládaných otázek, které budou nastíněny níže. **Výslech obviněného** je pak ještě možno v souladu se

Strausem rozdělit na:

1. „Výslech obviněného, který je závislý na užívání drog, by měl být zaměřený na následující otázky, které by měly poskytnout informace o rozsahu a druhu užívané drogy, o tom kde a jakým způsobem drogu získal, jak dlouho ji užívá a jakým způsobem si ji opatřuje nebo se případně podílí i na jejím prodeji, které musí být přizpůsobeny konkrétní situaci a konkrétní osobě:

- co ho přivedlo k užívání drog, co od toho očekával, zda byl seznámen s účinky a negativními důsledky jejího užívání,
- jak dlouho drogu nebo drogy užívá, jaký byl jeho první kontakt s drogou (např. byla mu někým nabídnuta, kým, kde a kdy),
- v jakém množství drogy užívá, jaký druh, jak často, jak na něj působí,
- jakým způsobem a kde drogy získával, jak za ně platil, kde a jak na ně získával prostředky, jak navázal kontakt s osobou od níž je kupoval, jak naložil s drogami, kde je schoval a co s nimi udělal, zda užívá drogy sám nebo ve skupině, případně zda si je sám vyrábí, kde a od koho je získal, příp. v jakém množství,
- kdy, popřípadě s kým a jakým způsobem je užíval,
- jak si je aplikoval a jak se o aplikaci dozvěděl, zda si případně před aplikací drogu upravoval,
- jak se cítil po jejich užití (kouření, inhalaci, injekční aplikaci),
- komu a kde při prodeji odevzdával peníze,
- zda byl v době spáchání činu pod vlivem drog, kdy ji před činem užil – aplikoval,
- zda se v minulosti podrobil léčení ze závislosti na drogách, kdy, kde a s jakým výsledkem,
- zda již byl v minulosti stíhán v souvislosti s drogovými trestnými činy,
- všechny okolnosti nutné ke zjištění případného dodavatele nebo výrobce drogy (Straus a kol., 2006, 33-34 s.).“

„Obviněné zde představují pachatelé, kteří jsou do určité míry závislí na drogách. Motivem jejich jednání se podle stupně závislosti postupně stává droga a nutnost jejího získání pro vlastní spotřebu nebo prostředků na ni. Klasický obchod s drogami je u této skupiny spíše výjimkou, i když není zcela vyloučen (Straus a kol., 2006, 33 s.).“

2. „Do druhé skupiny obviněných patří pachatelé, kteří drogy vyrábí nebo distribuují. Tyto otázky jsou doplněny o otázky směřující ke zjištění způsobu, jak osoba drogu získala, její distribuci, ke způsobu, jakým byla droga vyrobena a znalostem

pachatele k výrobě. Otázky by měly být zaměřeny na zjištění:

- znalosti výroby drogy, kdy, kdo, jak a od koho je získal,
- způsob získávání surovin k výrobě (některé přípravky k výrobě např. pervitinu nejsou volně prodejné),
- nákupní cena surovin a způsob financování výroby,
- od koho koupil (např. semena konopí) a za kolik, kdy a kde je vysel, jak pečoval o růst rostlin a co s nimi udělal po vypěstování,
- od koho a za kolik získal předměty k výrobě drog, způsob získávání výrobního zařízení (přes internet, přes nějakou další osobu),
- kolik a jakých drog vyrobil a co s ní udělal (komu je předal, prodal a za kolik),
- zda vyrobenou drogu sám vyzkoušel a jak subjektivně na jeho organismus působila,
- jaké suroviny použil k výrobě drogy,
- kde je vyráběl, kdo mu to umožnil, jaké množství vyrobil nebo dovezl,
- od koho a za co získal návod, příp. technickou dokumentaci k výrobě drogy,
- jak s vyrobenou drogou naložil, jak výrobu utajoval, způsob a rozsah odbytu drog (při výrobě pervitinu vzniká specifický zápach),
- osoby, které se podílely na výrobě drogy a v jakém rozsahu,
- zda byla výroba určena pro domácí nebo zahraniční drogový trh, jak a kým byla realizována přeprava,
- podíl jednotlivých osob na zisku,
- finanční náklady na výrobu,
- od koho získával drogy k distribuci, kvalita těchto drog,
- kde, komu a za jakou cenu drogy prodával,
- informace související s odhalením zločinecké skupiny apod. (Straus a kol., 2006, 34 s.).“

Je zde pravděpodobnost, že vyslýchaný nebude mít zájem vypovídat pravdivě, bude se snažit svést výslech jinam a předstírat, že je to jeho první setkání s drogou nebo že dokonce neví, jak se tato látka k němu dostala. Zde bude vhodné ve fázi dialogu předložit vyslýchané osobě další důkazy, které policie má k dispozici (výpisy z telefonů, případně odposlechů, svědecké výpovědi, výsledky domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor) (Straus a kol., 2006).

Další kategorií je **výslech svědka**, kde se policisté zaměřují na zjištění co možná největšího a nejpodrobnějšího množství informací, které by mohly usvědčit a identifikovat pachatele. Tento výslech doprovází jiná kategorie otázek.

„Cílem **výslechu svědka** by mělo být zjištění:

- pokud se týká charakteru drogy, zda má vědomosti o její výrobě, místě výroby a přechovávání,
- pokud mu byla droga nabízena, kým, kde, kdy, za jakých podmínek a za jakou cenu,
- zda byl přítomen při užívání, výrobě, pěstování nebo přechovávání drog, uvést osoby, které se zúčastnily,
- pokud ví o výrobě nebo přechovávání pouze z doslechu, co přesně slyšel a od koho,
- jak se dozvěděl, že osoba má nebo měla drogy a zda je užíval,
- od koho se dozvěděl, že osoba vyráběla, prodávala nebo užívala drogy,
- kde byly drogy vyráběny,
- zda se mu konkrétní osoba zmínila od koho, kde a za co je získala,
- zda mu dala k dispozici drogy a co s nimi udělal,
- zda se mu svěřila, kde získala předměty, zařízení a návody k výrobě drog (Straus a kol., 2006, 35 s.).“

Výslechem svědka získáváme informace i o tom, zda svědek zná okruh toxikomanů, zda se s nimi schází, zda ví, kdo jim dodává drogu. Výslech musí být veden tak, aby bylo zjištěno maximum pravdivých údajů o šetřeném skutku. Bez ohledu na procesní postavení toxikomana je třeba výslech orientovat i na to, zda osoba užívá drogy ojediněle nebo pravidelně a jak dlouho, jaké drogy užívá a jak moc je osoba závislá a zda již byla léčena.

Samozřejmě je nutné otázky zaměřit na danou skutkovou podstatu konkrétního jednání, také je nutné dokumentovat případnou majetkovou trestnou činnost. Zeptat se můžeme i na další otázky, jako třeba na to, zda věděl někdo v jeho okolí, že zneužívá OPL a jak na to reagoval, dále se můžeme zeptat, jak dlouho by mu vydrželo množství, které měl u sebe, pro svoji potřebu. Podle toho lze například usuzovat na stupeň závislosti. Podle poznatků z praxe u sebe toxikoman obvykle nemá více dávek drogy, protože na to nemá peníze. Pokud osoba u sebe má větší množství drogy a případně se u ní neobjevují ani abstinenční příznaky, jde pravděpodobně o dealera. Pokud by toxikoman i měl u sebe větší množství drogy, můžeme usuzovat na to, že pravděpodobně spáchal nějaký trestný čin, protože tyto osoby většinou nikde nepracují. I když má výslech mnohdy rozhodující význam pro celé trestní řízení, o vině rozhoduje celý řetěz důkazů. Povinností policie je tyto důkazy v přípravném řízení obstarat (Borník, 2000).

3.2 Osoba vyslychajiciho

Osoba vyslychajiciho, zde policista, je zpravidla prvnii, kdo se dostane do kontaktu s toxikomanem. To klade vysok6 naroky na jeho jednani, protoze pokud by se policista choval nevhodne, mohlo by to lehce vyprovokovat konfliktni situaci, která muze u osoby pod vlivem navykove latky prerust k agresii. Určit osobu pod vlivem OPL není jednoduché a jde vždy pouze o odhad, jehož míra pravděpodobnosti závisí na osobních zkušenostech policisty, na jeho úrovni znalostí základů psychologie a psychiatrie. Lze odhadnout, ve kterých místech a ve kterém čase je pravděpodobnost komunikace s osobami pod vlivem navykove latky nejpravděpodobnější. Při typování osoby pod vlivem navykove latky nebo přímo toxikomana je policista v nevýhodě, neboť zpravidla nemůže vycházet z obecných znaků jako je např. oděv. Při typování takových osob musíme vycházet zejména z fyziognomických znaků, z reakcí a chování osob (Chmelík a kol., 1999).

Policejní orgán při výslechu vystupuje v roli dané jeho socioprofesioním zařazením. Vyslychajici mu jsou dány přesně požadavky, jak má danou osobu vyslychat, to je dáno trestním řádem. Vyslychajici tedy musí znát právní normy a kriminalistická pravidla provádění výslechu a musí mít vhodné osobnostní vlastnosti. Osobnostní stránka je velmi důležitá a výrazná. Muze velmi lehce dojít k tomu, že v některých případech musí být i vyměněn vyslychajici, aby mohly být vůbec od osoby důležité skutečnosti zjištěny. Aby si získala důvěru vyslychaného, musí být vyslychajici objektivní, věcný, korektní, musí si stát za tím, co říká a ne říkat za a) a provádět za b). Často musí být vyslychajici taktní a citlivý, jelikož se seznamuje i s intimním životem osob. Vyslychajici by se měl umět vcítit do situace vyslychaného, být trpělivý a ovládat se. Ne vždy totiž vyslychajici souhlasí s tím, co se v průběhu výslechu doví. Muze to být v rozporu s jeho hodnotami, zájmy. To, aby byl kvalitně provedený výslech, je individuální výkon každého policisty a odvažují si klidně říci, že i umění. Na vyslychajiciho to klade celou řadu nároků, zejména na koncentraci, myšlení, tlumení vlastních pocitů, projevů profesionality, důslednosti. Musí být nekritický, schopen snést vysoké psychické zatížení, musí mít dobrou paměť a musí si umět spojovat věci. Také by měl umět zjištěné vhodně zadokladovat. Obecně tato pravidla platí u všech prováděných výslechů. U výslechů osob užívajících OPL jsou na vyslychajiciho kladeny značné nároky.

Navázání kontaktu s osobu užívající OPL a získávání pravdivých skutečností je mnohdy značně obtížné a je zde nutné mít navíc hlubší znalosti z oblasti psychologie a psychiatrie, a také jisté znalosti o dané problematice (Konrád a kol., 1997).

Při výslechu osob, které drogy vyrábí, je potřebné mít i technické, zejména chemické znalosti, aby bylo možno posoudit věrohodnost nebo pravdivost výpovědi. Odborné znalosti jsou zde na vyslychajícího kladeny i z toho důvodu, že musí být schopen klást při výslechu otázky. Vyslýchaná osoba tak zjistí, zda vyslychající vůbec problematice rozumí, pokud by jí vyslychala naopak osoba neznalá věci, může si vyslychaná osoba vykonstruovat lživou výpověď (Konrád a kol., 1997).

„Při provádění činnosti po linii toxikologie policista přihlíží ke zvláštnostem v reakcích a jednáních osob podezřelých z těchto protiprávních jednání (sklony k agresivitě, útěku, sebepoškozování apod.). Při kontaktu s těmito osobami dbá zvýšené ostražitosti, postupuje uvážlivě a k jejich střežení přibírá potřebný počet sil a prostředků. Při omezení osobní svobody více osob je nezbytné zabránit jejich vzájemnému kontaktu a komunikaci (čl. 9, ZPPP č. 55/2009).“

Vyslýchající musí s vyslychanou osobou navázat kontakt. Navázání kontaktu je věcí vyslychajícího. Základním hlediskem pro navázání kontaktu je orientační odhad osobnosti vyslychaného. U osob pod vlivem OPL jde dále o zjištění situace, zda osoba je vůbec schopna výslechu. Výslech je náročnou záležitostí, která zcela pohlcuje psychickou kapacitu vyslychajícího. Ten se totiž musí soustředit na promyšlení a kladení otázek, pozorovat a registrovat verbální i nonverbální projevy vyslychané osoby, zvažovat při tom věrohodnost výpovědi atd. Stejně tak je důležité sledovat vlastní projevy a pocity v průběhu výslechu. Signálem může být to, pokud si vyslychající uvědomí, že vyslychaná osoba je mu silně nesympatická, vzbuzuje v něm negativní pocity apod. V takovém případě nastupuje nutnost zvýšeného sebeovládání, jehož cílem je subjektivní jistota o tom, že pocity antipatie vůči vyslychanému se nikterak neprojeví v celkové atmosféře výslechu (Čírtková, 2000).

Policejní psychologové se shodují v tom, že i zkušený vyslychající se nezřídka dopouští **chyb**, mezi nejčastější patří haló efekt (vyslýchající vnímá osobu prostřednictvím jedné dominující charakteristiky), další je první dojem (vyslýchající si udělá o vyslychaném obrázek v prvních minutách výslechu). U drogové problematiky se může dopustit chyby referenčního rámce, který je dán předchozí zkušeností. Projevuje se zejména u těch, kteří se dlouhodobě specializují na vyšetřování jednoho druhu trestné činnosti. Jsou to zjednodušeně ustálené představy o obvyklém způsobu

páchání těchto deliktů, nebo obraz typického pachatele. Vyslychající slyší pouze něco. Další chybou může být idiosynkrazie, což je přecitlivělost až nesnášenlivost, která je vyvolána vnímanými podněty (např. zevnějškem osoby, pachem osoby, chováním osoby). Může být vyprovokována např. tónem hlasu nebo některými gesty či pohyby. Výsledkem je podrážděnost vyslychajícího, k jehož zvládnutí je zapotřebí značného volního úsilí. V těchto situacích se i vyslychající hůře soustředí na výslech (Čírtková, 1998).

Autorita vyslychajícího trpí, pokud je na něm v průběhu výslechu patrná neznalost relevantních skutečností. Je proto podstatné se dokonale vyznat v problematice deliktu. Naopak je katastrofální, pokud vyšetřovatel upadne do rozpaků a neví, jak má vyslychanému odpovědět.

3.3 Prostředí a taktika výslechu

3.3.1 Atmosféra výslechu - prostředí

Atmosféra výslechu je velmi důležitá, výrazně ovlivňuje kvalitu výpovědi, tedy výsledek výslechu. Tento faktor je plně v rukou vyslychajícího. Dobrá atmosféra působí dobře na udržování komunikace, a tím i získávání informací, na utváření výpovědi, tj. na psychické procesy, na snížení výskytu paměťových chyb, zkreslení a na ochotu vypovídat pravdivě. Výslech je zpravidla pro vyslychaného stresovou situací bez ohledu na to, v jakém procesním postavení se právě nachází. Nepříznivým emocím lze částečně čelit dobrou atmosférou výslechu. Atmosféru výslechu pomáhá vytvořit vhodné vnější prostředí jako např. vybavení výslechové místnosti. Důležitou roli zde hraje i izolace vnějších rušivých vlivů (telefonování, vstupování dalších osob do kanceláře v průběhu výslechu). Způsob, jakým probíhá verbální i neverbální komunikace se přímo promítá do atmosféry výslechu (Čírtková, 2000).

V odůvodněných případech mohou být výslechy provedeny ve věznici, v nemocnici, na pracovišti, ve škole, výjimečně i doma u vyslychané osoby. Provádět výslech obviněného v jeho bytě se z taktických důvodů nedoporučuje, protože obviněný se cítí ve svém bytě jistější. Výslech je zpravidla konán v úřední místnosti - kanceláři. Pokud v místnosti pracuje více osob, je potřeba zajistit, aby byl v místnosti prováděn vždy jen jeden výslech.

Obzvláště u výslechu toxikomana je potřeba zajistit takové prostředí, aby nemohl ohrozit vyslychajícího policistu. Neměl by mít v dosahu žádné předměty, kterými by mohl napadnout jak vyslychajícího, tak ohrozit sám sebe. Také by měl být v takovém prostředí, aby nemohl z výslechu utéct, případně nahlížet do spisu nebo poškodit spis. Měl by být posazen tak, aby na něj vyslychající viděl a bylo jasné, jak reaguje na jednotlivé položené otázky.

3.3.2 Taktika výslechu

Psychologický postup vyslychajícího by se měl vždy řídit podle stavu vyšetřování daného případu. Jestliže je trestný čin plně objasněn a dokázán a vina je nesporná, je možné volit mezi různými variantami obecně přípustných metod ovlivňování. Zvolený psychologický postup (např. demonstrace, objasňování, přesvědčování) zpravidla podpoří vyslychaného v jeho vnitřním rozhodování o tom, zda učinit doznání či nikoli. Jinak je tomu v situaci, kdy neexistuje dostatečné množství důkazů, případ je stále nejasný a nelze vyloučit, že vyslychaná osoba může být i nevinna. Právně akceptovatelná a obecně vhodná metoda může sice vést k úspěchu, ovšem za předpokladu, že osoba je skutečně vinna, tj. vyslychaný se dozná a ve své výpovědi uvede informace umožňující získat usvědčující důkazy. V opačném případě, kdy je vyslychaný nevinen, může ovšem na konci stejného psychologického působení stát nepravdivé doznání (Čírtková, 1998).

U některých jedinců může výslechový stres působit rušivě na proces paměťového vybavování. Vyslychaná osoba si nemůže na jednotlivé situace vzpomenout, ačkoliv běžně by si na ně vzpomněla. (tzv. zamčení paměti). Takovou situaci může ovlivnit již v počátcích výslechu vyslychající zejména v úvodních minutách výslechu, kdy může vhodně navázaným kontaktem věcnou atmosférou tlumit obavy či rozrušení vyslychaného (Čírtková, 1998). „Podpurný a protistresově zaměřený postup vyslychajícího připadá samozřejmě v úvahu zejména tehdy, když vše nasvědčuje tomu, že vyslychaná osoba je ochotna spolupracovat. Zkušenosti z praxe naznačují, že v opačném případě, tj. při neochotě vypovídat, při zapírání nebo lživé výpovědi vyznívá pokus vyšetřovatele o přitlumení stresového charakteru výslechu naprázdno a stává se, že někteří jedinci to chápou jako příznak slabosti vyslychajícího (Čírtková, 1998, 226 s.).“

Taktika výslechu – Taktikou rozumíme systém taktických postupů pro získání pravdivé výpovědi. Za základní taktické postupy se považují:

- **Formování psychologického kontaktu**
- **Analýza výpovědi v průběhu výslechu**
- **Pomoc vyslychanému k překonání zdánlivě zapomenutého a subjektivních nedostatků reprodukce**
- **Psychologické působení na lživě vypovídajícího za účelem získání pravdivé výpovědi.**

První dva taktické postupy uplatňujeme u každého výslechu. Další dva jen tehdy, je-li to nutné.

Tyto taktické postupy se uplatňují v rámci jednotlivých stádií výslechu:

Stadia výslechu

1. Úvodní stádium výslechu – v úvodním stadiu výslechu po splnění formálních náležitostí (ověření totožnosti, poučení o právech) umožňuje vyslychajícímu dotvořit si úsudek o osobě, zjistit postoj osoby k věci, adaptovat se na prostředí (nemocnice), formovat psychologický kontakt mezi vyslychajícím a vyslychaným. Jedná se o vhodné působení na psychiku vyslychaného za účelem vyvolání či posílení zájmu vyslychaného vypovídat pravdivě a úplně anebo odstranit motiv nepravdivé výpovědi nebo nechuti vypovídat. Navázání psychologického kontaktu znamená navození takové situace, kdy osoba pociťuje potřebu vypovídat pravdivě. K navázání psychologického kontaktu může přispět výslechové prostředí a také vhodný psychologický přístup (Musil a kol., 2001). „Opakem psychologického kontaktu je psychologický střet (konflikt) mezi zájmy vyslychaného a vyslychajícího. K tomuto konfliktu dochází zejména tehdy, je-li vyslychaný silně motivován nevypovídat, či vypovídat nepravdivě (Musil a kol., 2001, 307 s.).“ Na vyslychaného také negativně působí, pokud vyslychající projevuje netrpělivost, nervozitu nebo lhostejnost. Důvěru vyslychaného nemůže také získat vyslychající, který zvolí familiární tón mluvy. Tu může získat svou korektností, věcností, přirozeným taktem, pozorností, vytrvalostí a přísným dodržováním zákonů. Také je nevhodné osobám začít tykat, neboť většina to může považovat za projev neúcty vůči své osobě (zejména v případě mladistvých) a lze takto snadno jejich negativní postoj k výslechu zesílit.

2. Stádium souvislého líčení (monolog) – jde o spontánní výpověď vyslychaného.

Zde může osoba volně vypovědět to, co sama považuje za důležité, co vnímala a co se případně dověděla. Pokud je osoba v postavení obviněného, tak se v tomto stádiu vyjadřuje ke všem skutečnostem, které se jí kladou za vinu. V monologickém stádiu výslechu má zásadní význam taktický postup **analýza výpovědi v průběhu výslechu**, která umožňuje vyslychajícímu zjistit rozpory ve výpovědi, rozpory mezi výpovědí a shromážděnými důkazy, zjistit neúplnost výpovědi, zjistit informace, které nemohly být vyslychanému známe, učinit závěr, zda vyslychaný chce nebo nechce podat objektivní výpověď. Analýza výpovědi umožňuje vyslychajícímu zjistit, který další taktický postup by měl dále aplikovat, zda pomoc vyslychanému, nebo odstranění lživých výpovědí (Musil a kol., 2001).

3. Stadium otázek a odpovědí (dialog) – v tomto stadiu probíhá výslech kladením otázek. Podle druhu výslechové situace se uplatňují buď taktické postupy napomáhající překonání subjektivních nedostatků reprodukce a chybných vzpomínek, nebo psychologické působení na lživě vypovídající osobu. Vyslychané osobě však nesmí být pokládány otázky sugestivní a kapiózní (Musil a kol., 2001).

Typické výslechové situace a taktické postupy jejich řešení:

- **Vyslychaná osoba chce vypovídat pravdu, pravdivě vypovídá a její výpověď je úplná** – taková situace nejvýhodnější. Úlohou vyslychajícího je zde pouze kontrola úplnosti a přesnosti výpovědi.

- **Vyslychaná osoba chce vypovídat pravdu, ale její výpověď je nepřesná, neúplná a v některých epizodách je v rozporu s objektivně zjištěnými fakty** – příčinou tohoto stavu jsou subjektivní nedostatky reprodukce, chybné vzpomínky a zdánlivě zapomenutá fakta. V takovém případě nastupuje taktika pomoci k překonání zdánlivě zapomenutého, subjektivních nedostatků reprodukce a chybných vzpomínek. Základní podmínkou je nepřerušovat monolog vyslychaného. Pomoc musí být nenásilná, skoro nepostřehnutelná. Nedoporučuje se při výslechu spěchat. Vyslychající by měl u vyslychaného vybavit představu podružných, vedlejších okolností. Toto vybavení je pak často impulsem pro obnovu zdánlivě zapomenutého. Pokud si vyslychající nemůže vzpomenout na datum nebo čas, doporučuje se začít dnem, který si vyslychaný pamatuje (např. v sobotu večer byl na diskotéce a vrátil se ráno v neděli, jak se vzbudil, tak se to stalo.) nebo nějakou událost, kterou ten den absolvoval (oběd, večeře, návštěva kina, příchod z práce). Asociační spoje lze navázat i předložením známých věcí, které mají se skutkem spojitost. Jedná se o takzvané **asociace**. Při poskytování pomoci

vyslýchanému je potřeba postupovat tak, aby nebyly pokládány sugestivní otázky. Tyto potíže vznikají častěji u svědků než u obviněných (Musil a kol., 2001).

- **Vyslýchaná osoba nechce vypovídat pravdivě** – jedná se o nejsložitější situaci, kdy z výpovědi jasně vyplývá, že osoby lžou. V této situaci nedošlo k navázání kontaktu a situace má konfliktní charakter. K psychologickému působení se používají následující taktické postupy (Musil a kol., 2001):

a) Odhalení, objasnění a odstranění příčin motivujících lživou výpověď – každá lež má svůj motiv. Zde si vyslychající vytvoří hypotézu o motivu lživé výpovědi a zkoumá, zda může motiv odstranit. Pokud je to možné, pokusí se o jejich odstranění.

b) Stimulování kladných vlastností vyslychaného – tento taktický postup spočívá ve vyvolání a využití morálního hodnocení nesprávného jednání a zaujaté pozice samotným vyslychaným. Vyslychající zde pak musí svým působením posílit kladné vlastnosti vyslychaného tak, aby vyšší mravní city byly nad motivací lživé výpovědi.

c) Využití stavu emocionálního napětí – každá duševně zdravá osoba, která se dopustila protispolečenského jednání, se nachází ve stavu emočního napětí. Samotná situace, že osoba musí k věci vypovídat, působí určitý stupeň emočního napětí. U lživě vypovídajícího se toto napětí ještě zvyšuje. K výsledku by mělo dojít (u pachatelů) těsně po činu, kdy je pachatel ve věci stále emočně zainteresovaný. Při emočním vypětí mají osoby pocit, že pokud řeknou pravdu, tak se tohoto nepříjemného pocitu zbaví.

d) Využití vnitřních rozporů výpovědi a rozporů mezi údaji vyslychaného a jinými důkazy – tento taktický postup je velmi efektivní, založený na systému logických operací. Při zjištění rozporů, zejména při opakovaném výsledku necháme pachatele mluvit a on se postupně sám při rozvíjení své lživé výpovědi zaplétá do rozporů. Předložení rozporů u vyslychajícího ještě zvýší emoční napětí, jelikož dochází k tomu, že jeho výpověď je nevěrohodná a nepřesvědčivá. V takovém případě postačí vhodné připomenutí neúčelnosti a neudržitelnosti lživé pozice, aby vyslychající začal vypovídat pravdivě. Vyslychající pouze předkládá zjištěná a prověřená fakta, která jsou v rozporu s výpovědí a žádá vysvětlení těchto rozporů.

e) Využití reflexivních úvah o lživé výpovědi – taktický postup spočívá ve vytvoření myšlenkové úlohy, kterou lživě vypovídající chce ze své vůle, ale nemusí řešit. Typické myšlenkové úlohy lze rozdělit do dvou skupin, a to na ty bezprostředně před výsledkem (nastoupení lživé pozice je z morálního či etického hlediska nemožné nebo z jiného hlediska neúčelné) a v průběhu výsledku (kdy navozujeme, že setrvání v pozici lživé výpovědi je neúčelné a neudržitelné ve významu informací, svědčících o lživosti

výpovědi a vzhledem k významu důkazů svědčících o lživosti výpovědi). Při přesvědčování osoby je nutné dbát na to, aby bylo působeno na vyslychané osoby vždy v takovém rozsahu a takovým způsobem, aby se výslech nedostal do rozporu se zákonem. (Musil a kol., 2001).

3.4 Nonverbální komunikace (specifika osob užívajících OPL)

Prostřednictvím komunikace na sebe lidé navzájem působí, tj. ovlivňují chování a prožívání zúčastněných partnerů. Smyslem komunikace je vždy působit a fakticky i zapůsobit na partnera tak, aby se začal projevovat způsobem korespondujícím s představami komunikující osoby. Pro takové vzájemné ovlivňování se v psychologii používá termín interakce. Interakcí se rozumí vzájemné působení (ovlivňování) jednajících osob prostřednictvím psychologických prostředků, tj. komunikace verbální i nonverbální. Interakce je neoddělitelnou složkou jakéhokoli jednání člověka s člověkem, tedy i při výslechu (Čírtková, 1998).

Vyslychaný svádí vnitřní boj mezi různými aktualizovanými motivy a kolísá, váhá, jak se rozhodnout (Čírtková, 1998).

Nonverbální (neverbální) komunikace – význam neverbální komunikace je větší, než si běžně uvědomujeme. Její nedocení pramení zřejmě z malé míry uvědomění si těchto projevů, a to jak pokud jde o „původce“ neverbálních informací, tak i o jejich vnímání a zpracování příjemcem. Poznání zákonitostí neverbální komunikace a uvědomění interpretace neverbálních projevů vyslychané osoby může přispět ke zefektivnění procesů výslechu. Neverbální projevy vyslychaného jsou totiž nositeli důležitých informací pro vyšetřovatele, které by měl ve své praxi využívat. I když neverbální komunikace plní hned několik funkcí, pro výslechovou práci je třeba zdůraznit tři z nich:

- 1) Neverbální projevy přesněji než verbální vypovídají o vzájemném vztahu jednajících osob.
- 2) Neverbální projevy vyslychané osoby zprostředkovávají informace o jejím aktuálním emocionálním stavu – jde zčásti o vůli neovlivnitelné vnější projevy neuropsychických a vegetativních procesů (změna barvy pleti, napětí svalstva, změny průměru zornice). Zčásti o vrozené a životní zkušeností modifikované vnější výrazy (zejména mimické) a konečně kulturně podmíněné, v průběhu života osvojené projevy (gesta, doteky,

apod.)

3) Neverbální signály významně upřesňují, doplňují příp. nahrazují verbální sdělení (Čírtková, 1998).

Při interpretaci neverbálních projevů vyslychané osoby je důležité odlišovat primární údaje od sekundárních. Primárními údaji rozumíme taková empirická data, která jsou relativně dobře objektivně definovatelná, pozorovatelná a věcně popsatelná. Např. dává hlavu do dlaní, nadzvedává se ze židle, kroutí knoflíkem saka, na vyšetřovatele se vůbec nedívá apod. Sekundární údaje se zakládají na primárních a představují už vlastní psychologický význam pozorovaných projevů. Např. vyslychaný je apatický, vylekaný, neklidný, nejistý, vyčerpaný apod. (Čírtková, 1998).
Složky nonverbální komunikace jsou:

1. Mimika: Považuje se za nejvýznamnější neverbální komunikační prostředek, který sděluje aktuální duševní stav prostřednictvím výrazů obličeje. Bylo zjištěno, že s velkou mírou přesnosti je možno určit z lidské tváře štěstí, překvapení, strach, zloba, smutek, spokojenost a zájem osoby. Emoce se ve výrazu projeví i tehdy, snaží-li se je jejich nositel potlačit. Zvláštní úlohu v sociální komunikaci má úsměv. Je projevem sympatií, náklonnosti a celkově přátelského postoje. Je spolehlivým prostředkem k navázání kontaktu s vyslychanou osobou, vytvoření přátelské atmosféry. Úsměv oslabuje u vyslychaného nepřátelské postoje a agresivitu (Čírtková, 1998).

2. Pohledy: Ačkoliv pohledy s výrazem tváře nejúžeji souvisí, vydělují se jako samostatný komunikační kanál. Při detailním rozboru se sledují některé elementy pohledů:

a) zaměření pohledu – na co se osoba dívá

b) délka doby bodového pohledu

c) četnost pohledů na různá místa (terče) – kolikrát se na věc či osobu podíval

d) sled pohledů – v jakém pořadí přecházely pohledy na různé objekty (terče)

e) celkový objem pohledů – jakou sumu času pohledů věnoval určité věci či osobě

f) průměr zornice – změny velikosti při změně emocionálního stavu (Čírtková, 1998).

Oční pohyby slouží nejen jako prostředek pochopení a odhadu situace vyslychaného. Pomocí zrakového kontaktu lze vhodným způsobem řídit (ovládat) výslechovou situaci (Čírtková, 1998).

3. Tělesná blízkost (proxemika): Byly zjištěny některé závislosti mezi fyzickou blízkostí a interpersonálními vztahy mezi lidmi. Každý z nás má vytvořen (a sám ho povědomě respektuje) určitý osobní prostor, v němž se cítí bezpečný. Není-li toto

pásmo respektováno, zvyšuje se vnitřní napětí, dochází k citovému vzrušení, dostavuje se úzkost. Psychické napětí se však zvyšuje nejen při proniknutí do bezpečné zóny, ale i v případě, jednáme-li s člověkem ve větší vzdálenosti, než odpovídá danému interpersonálnímu vztahu, zvyklostem a očekávání. **Intimní sféra** zahrnuje prostor od bezprostřední tělesné blízkosti do cca 40cm. Dále je **osobní sféra** (přibližně od 50cm do 100cm). Při vzdálenosti 1,5m až 3m mezi jednajícími lidmi hovoříme o **sociální sféře**. Tuto vzdálenost dodržují lidé při služebním a úředním styku, při oficiálních setkáních apod. (Čírtková, 1998). Uváděné vzdálenosti jsou samozřejmě jen orientační a hranice ve skutečnosti velmi pružné. Využití teorie tělesného prostoru spočívá v možnosti cílevědomě (v souladu s taktikou a také etikou výslechu) navozovat či snižovat psychické napětí a úzkost u vyslychané osoby. Je známo, že vyšší stupeň úzkosti úměrně ztěžuje lhaní. Narůstající úzkost bývá provázána motorickým neklidem a psychologicky obranými pohyby (schoulení se, založení rukou na prsa, daní nohy přes nohu), podle nichž může vyšetřovatel urychlit či zpomalit svůj postup. Rozhodná je vzdálenost rovin očí. Obecně se prokázalo, že ve většině situací „vyšší“ získává psychologickou výhodu, větší klid a sebevědomí a menší trému. Doporučuje se proto, aby vyslychaný – pokud jde o rovinu očí – byl při výslechu poněkud níže než vyšetřovatel. Posazení osoby uprostřed místnosti, bez ochrany stolu a dalšího nábytku, „s nekrytými zády“ rovněž přispívá k navození úzkosti (Čírtková, 1998).

4. Tělesné pohyby (kinezika): Jde o sdělování prostřednictvím pohybů končetin, trupu, krku a hlavy. Do této třídy neverbálních signálů zahrnujeme ty pohyby, které jsou převážně bezděčné, přirozené. Teorie neverbální komunikace je odlišuje od pohybů, které mají kulturně standardizovaný význam a jež nazýváme gesta. V tělesných pohybech se odráží aktuální psychický stav člověka. Lze usuzovat na vnitřní neklid, vzrušení, podráždění i na nastupující agresivitu, nebo na opaky těchto prožitků – klid, útlum, depresi. Zvláštní pozornost si zaslouží neúčelné pohyby vyslychaného (např. neodůvodněné opakované nasazování brýlí, stále rovnání a přemisťování věcí na stole, opakované zapínání a rozepínání knoflíku), které vedle celkově zvýšené tenze mohou signalizovat silný vnitřní konflikt, boj motivů. Pro vyšetřovatele je ovšem důležité sledovat především změny v pohybové činnosti vyslychaného v závislosti na průběhu výslechu. Obecně lze vycházet z předpokladu, že se zvyšujícím se napětím a úzkostí se bude pohybová činnost zvyšovat (Čírtková, 1998).

Využívání poznatků o neverbální komunikaci ve vyšetřovací praxi nemá zatím exaktní povahu. Všechny závěry, učiněné vyšetřovatelem na tomto podkladě by měl být

hypotetické, tzn. vyžadující ověření. Vedle fakt, důkazů a odborných expertiz hrají doplňující však neopomenutelnou roli (Čírtková, 1998).

Speciálně u osob užívajících OPL se na význam neverbální komunikace nemůžeme zaměřovat a spoléhat. Zde chci podotknout, že ani u osob, které nejsou pod vlivem, nemůžeme projevy neverbální komunikace brát jako prioritní a závazné, ale musíme je vždy spojovat s dalšími okolnostmi (momentální rozpoložení osob). Navíc na toxikomany působí účinky drog, které navozují např. motorický neklid. Toxikomani mohou mít neverbální projevy nekontrolovatelné, zrychlené, zpomalené. Můžou se chovat hyperaktivně nebo naopak hodně zpomaleně. Opakování činnosti nemusí znamenat nervozitu v tom smyslu, že by osoba byla nervózní z výsledku, ale může se jednat o potřebu toxikomana něco dělat. Tyto projevy musíme brát vždy s odstupem. Také můžou toxikomani jinak vnímat např. zrychlené pohyby, upřené pohledy, nějaké grimasy policisty a i celkově vzdálenost, kterou si mezi nimi udržuje policista.

Odhalit to, že někdo lže, lze i pomocí neverbálních projevů, avšak tvrzení, že ten, kdo si tře nos a mne bradu, lže, jsou zcela scestná. Neverbální signály jsou víceznačné. Jsou závislé na konkrétní situaci. Mají svůj význam v porovnání s mluveným slovem. Je důležité pozorně sledovat změny v řeči, mimice, gestikulaci, které nastávají v určitých momentech výslechu a usilovat o objasnění jejich pravděpodobné příčiny. Rozpoznávání lži je složitou záležitostí. Vždy záleží na obratnosti lháře a na schopnostech toho, kdo lživé sdělení přijímá, především na jeho vnímavosti, pozornosti a citlivosti, ale i na tom, nakolik je s problémem věrohodnosti odborně obeznámen (Čírtková, 1998).

3.5 Verbální komunikace (specifika osob užívajících OPL)

Verbální komunikace zahrnuje jednak obsahovou stránku řečového projevu, tj. to, co se sděluje, a dále způsobovou (formální) stránku, tj. to, jak se určitý obsah sděluje. Patří sem tón, zabarvení, intenzita řečového projevu, dále různé pomlky a přestávky ve sdělování, zakoktání, přeřeknutí. O verbální komunikaci ve výslechu pojednává především kriminalistická taktika. Ta přitom běžně pracuje s psychologickými poznatky. Její výklad základních a zvláštních taktických postupů je toho důkazem. Jednotlivé základní taktické postupy (tj. navázání psychologického

kontaktu, analýza výpovědi v průběhu výslechu, pomoc při vybavování a reprodukci líčených událostí, motivování k pravdivé výpovědi) a postupy zvláštní (např. využití stavu emocionálního napětí, stimulace kladných vlastností vyslychaného) seznamují vyslychajícího s tím, jak má psychologicky vhodně postupovat (Čírtková, 1998).

V praxi se ustálily určité způsoby komunikace, které jsou používány za účelem „prolomení“ předpokládané lživé produkce vyslychaného. Patří sem např.:

- **strategie vzbuzování protireakce** – vyslychaný je neustále podněcován, aby zřetelně a přesvědčivě vyjevil pravdu, protože nemá co skrývat,
- **strategie znejišťování** – vyslychající posiluje ve vyslychaném dojem, že jsou k dispozici veškeré informace objasňující projednávaný případ,
- **strategie doplňování** – komunikace je založena na opakujících se výzvách k doplnění doposud sděleného tak, aby vyslychaný „pustil“ i to, co doposud skrýval,
- **diskrepantní strategie** – komunikace se soustřeďuje na odkrývání rozporů ve výpovědi tak, aby při jejich vysvětlování vyslychaný sdělil i zatím zamlčované informace,
- **strategie zapletení se do vlastní lži** – vyslychanému je poskytnut prostor, aby převedl svou lživou konstrukci s předpokladem, že se zaplete do jednotlivých nepravdivých údajů své výpovědi,
- **strategie odnímání důvěry** – vyslychající neskrývá silné pochybnosti o pravdivosti řečeného s cílem vyprovokovat vyslychaného k ospravedlňování a nekontrolovaným výrokům (Čírtková, 1998).

Vlastní komunikace s osobou pod vlivem návykové látky musí být velmi obezřetná a cílevědomá. Obecně lze doporučit, aby komunikace s takovou osobou byla co nejvýstižnější a co nejkratší. Při kontaktu by se měl policista snažit, aby nedocházelo ke zbytečným slovním výměnám, a tak předejít možným projevům agrese osob užívajících OPL. Při rozhovoru nebo pouhém setkání s toxikomanem, který porušil zákon, vždy jednat z pozice autority. Při komunikaci není vhodné být submisivní (nepodřizovat se, nepřijímat způsob jednání osoby), na druhé straně je krajně nevhodné, aby se policista choval agresivně a arogantně. Při rozhovoru být rázný, autoritativní a jednoznačný. Intonace hlasu by měla být bez citového zabarvení. Mimoverbální projevy (mimika, gestikulace) by se měly používat pokud možno v co nejmenší míře, protože tyto mohou být toxikomanem pochopeny jako projev agresivity proti jeho osobě. Policista by měl s vyslychanou osobou neustále udržovat oční kontakt, což osobu řadí do role „toho nižšího“ a znesnadňuje mu pocit lhaní. Pokud dojde k tomu, že dojde

k slovní rozeprí, i přesto, že se tomu bude snažit vyslychající vyhnout, je dobré v takové situaci neříkat kategorické „ne“. Je dobré použít např. obrat typu: „Myslím si, že by bylo lepší, ale na druhé straně...“ a obratnou argumentací přimět toxikomana, aby postupně vyslovoval souhlas s výroky vyslychajícího. Také je nutno mít pro vyslychajícího v patnosti to, aby při slovním výpadu ze strany toxikomana nereagoval podrážděně, ale musí tento atak odrazit klidem, ignorovat a tím toxikomana donutit opět k tomu, aby musel argumentovat, nebo ztratí svou výhodnou pozici ve vzájemné komunikaci. Např. řekne-li toxikoman „...vy pořád otravujete lidi..“, měl by policista odpovědět s ledovým klidem: „...můžete mít pravdu, ale jak jinak byste to řešil vy“. Pokud osoba pod vlivem OPL mluví pomalu, měl by policista mluvit rovněž pomalu. Jednání policisty musí být vcelku klidné, bez emocí, bez nervozity a to by mělo být patrné i ze způsobu komunikace a z verbálního projevu (Chmelík a kol., 1999).

Dále je doporučováno:

1. Při kontaktu dodržovat bezpečnou vzdálenost (přibližně takovou, aby osoba nemohla policistu uchopit za oděv).
2. Komunikovat klidně, rozvážně, volit spíše neutrální zabarvení hlasu, hovořit spíše tišeji až monotónně.
3. Vyvarovat se nevhodné gestikulaci a prudkým pohybům. Prudký pohyb je ze strany toxikomana vnímán jako útok na jeho osobu, na který reaguje obranným reflexem a projevy agrese.
4. Zvážit přítomnost další osoby pro případ agrese ze strany osoby pod vlivem OPL. Zasahovat vždy nejméně ve dvojici.
5. V případě podezření na duševní poruchu kontaktovat lékaře – psychiatra (Chmelík a kol., 1999).

3.6 Specifika výsledku osob užívajících OPL - shrnutí

Výslech osoby užívající OPL je specifický v tom, jak se daná vyslychaná osoba chová, jak se zrovna projevuje, pokud je pod vlivem OPL nebo když má zrovna abstinční syndrom. Jak jsem již uvedla v první kapitole, je zde celá škála drog, pod jejímž vlivem může osoba být a účinky jsou zde podrobně rozepsány. Osoby užívající OPL se často dopouští vedle drogové kriminality i kriminality majetkové a násilné, jelikož potřebují peníze na drogu. Co se týká samotného výsledku, tak ten je

specifický v mnoha ohledech, které se dají shrnout do následujících bodů:

1. Psychický stav osoby – záleží v jakém je osoba momentálně rozpoložení, zda je po psychické stránce schopna výslechu. Dále záleží na tom, zda nepožila např. nějaké vyšší dávky halucinogenů nebo i jiných drog a zda je vůbec schopna vnímat. Toto odhaduje v praxi policista, který osobu vyslýchá. U osoby užívající OPL se ale nemusí jednat jen o momentální ovlivnění drogou, ale osoba může mít i abstinenci syndrom, jehož důsledky byly popsány výše. Dále může být osoba i psychicky narušená vlivem dlouhodobého užívání, což musí mít policista také pořád na mysli a musí být ostražitý, osobám nedůvěřovat.

2. Fyzický stav osoby – osoby užívající OPL se mohou při výslechu cítit špatně i po fyzické stránce, zejména, pokud prožívají např. abstinenci syndrom. Mohou mít nepříjemné tělesné stavy spojené s odnětím drogy. Abstinenci stavy bývají krajně nepříjemné, některé osoby by daly cokoli, aby získaly svoji dávku např. u kokainu a samozřejmě i u jiných drog, kde vzniká fyzická závislost. Samozřejmě fyzický stav osob není jiný jen při prožívání abstinenci syndromu. Osoby užívající OPL jsou celkově sešlé, vyhublé, strhané, značně špinavé, zanedbané, můžou mít vpichy po jehlách, často jsou nakaženy hepatitidou B,C, virem HIV a pohlavními nemocemi. Ale nemusí tomu tak být vždy, zejména u osob, které nefetují dlouhá léta a drogu si aplikují pouze občas. Policista to nemusí ani poznat, pokud zrovna nejsou znatelné další projevy působení drog.

3. Hygiena – Při kontaktu s osobami užívajícími OPL, ale i při manipulaci s jakýmkoli věcmi, které těmto osobám náleží, nebo kterých se tyto osoby dotknou, musí policista dbát zvýšené hygieny, jelikož tyto osoby jsou často nakaženy infekčními nemocemi - hepatitidou B,C i jinými, méně často virem HIV a hrozí zde nakažení.

4. Verbální a neverbální komunikace – osoby užívající OPL mají běžně svůj vlastní slangový slovníček (viz. příloha 4), pomocí kterého se dorozumívají a často tímto způsobem hovoří také s policisty. Jsou daleko náchylnější a citlivější na intonaci hlasu. Verbální i neverbální složky komunikace při výslechu hrají velmi důležitou roli pro odhalení a objasnění trestné činnosti za pomoci výslechu.

5. Provázanost osob – většinou se drogové kriminality nedopouští pouze jedna osoba, ale bývá do ní zapleteno více osob, proto je nutné řádně popsat vztahy mezi jednotlivými osobami, případně včetně vztahové hierarchie.

6. Neochota vypovídat, špatné vnímání policie – osoby užívající OPL nemají zájem na tom, aby na policii vypovídaly, berou to tak, že je policie otravuje a zasahuje jim

zbytečně do jejich života.

7. Osoba vyslychajiciho – vyslychajici policista musi byt znalý problémů psychologie a psychiatrie, aby veděl, co může u výslechu toxikomanů očekávat, aby veděl, jak účinkují na lidský organismus různé druhy drog, kolik odhadem droga stojí, jak se projevuje odejmutí drogy a další skutečnosti týkající se drogové problematiky. Zejména musí vědět, jak má vést správně výslech a na co se má ve výslechu zaměřit a čeho si všímat. Také by měl být policista schopný s osobami navázat kontakt, což nemusí být mnohdy vůbec snadné. Mnohdy se v praxi stává, že toxikoman se baví jinak s vyšetřovatelem „s vázankou“, který si od něj drží „úřední odstup“ a zajímá se pouze o případ bez lidského rozměru a jinak s policistou, který se bude zajímat o jeho osobu, který pochopí jeho momentální prožitky a situaci a bude znalý problematiky.

8. Výbava toxikomana – toxikomani u sebe často mají různé pomůcky buď pro výrobu drogy, nebo pro aplikaci drogy, může se jednat o různé injekční stříkačky, jehly, alkoholové desinfekční tampony, lžičku, staniol, vatové filtry, tablety nebo různé chemikálie nebo prostředky k výrobě drog.

9. Recidiva – policisté se s osobami užívajícími OPL setkávají opakovaně, jelikož málo toxikomanům se podaří ze závislosti dostat, užívají drogy i nadále, z čehož plyne, že se k výslechu na policii dostávají opakovaně, ať již jako svědci nebo pachatelé.

10. Nedůvěryhodnost, nespolehlivost – vzhledem ke způsobu a hodnotám života většiny toxikomanů jim nelze důvěřovat, není možné se na ně spolehnout a informace od nich získané musí policista brát s rezervou a řádně si je prověřit. U většiny závislých toxikomanů se na žebříčku hodnot přesouvá droga na první místo a postupně odsouvá další hodnoty. Z tohoto důvodu je toxikoman schopen pro získání drogy udělat cokoliv.

4. Výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky na Policii České republiky – dotazníkové šetření

V této kapitole se zabývám stanovením cíle šetření a hypotéz, charakteristikou šetřeného vzorku a způsoby šetření. Při zpracování této části jsem použila explorativní metodu, v tomto případě dotazníkovou. Jsou zde dále vyhodnoceny poznatky, které byly šetřením získány.

4.1 Stanovení cíle šetření a hypotéz

Cílem mého dotazníkového šetření je zjištění skutečnosti, zda je výslech osob užívajících omamné a psychotropní látky něčím odlišný od ostatních výslechů prováděných na policii a zda by vyslychající, tedy policista, měl mít znalosti z oblasti drogové problematiky při výslechu osob užívajících omamné a psychotropní látky.

Na základě výše uvedeného jsem stanovila následující hypotézy:

Hypotéza 1: Výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky je odlišný od výslechu ostatních osob.

Hypotéza 2: Člověk vyslychající osobu, která užívá omamné a psychotropní látky, má mít znalosti týkající se drogové problematiky.

4.2 Charakteristika šetřeného vzorku

Vzorek pro provedení šetření tvoří 50 náhodně vybraných respondentů – policistů z Územního odboru Hodonín (Obvodního oddělení i Služby kriminální policie a vyšetřování). Dotazník byl rozdán 50 příslušníkům Policie ČR sloužícím na teritoriu

okresu Hodonín a pracujícím v různých zařazeních. Dotazník vyplnilo 5 policistů hlídkové služby (provádějí hlídkovou službu v daném území, případně vyjíždí k případům a napomáhají v rámci možností při zpracovávání trestné činnosti), 13 policistů, kteří pracují jako zpracovatelé trestné činnosti včetně vyšetřovatelů Služby kriminální policie a vyšetřování (zabývají se zpracováním trestních spisů, výsledky a vedením trestního řízení daného případu), dále 8 policistů pracujících jako územáři (jsou zkušenější, mají na starosti přidělené území, případně zpracovávají trestnou činnost), 17 policistů zařazených na pozici operativy (zabývají se odhalováním a dokumentováním trestné činnosti), 2 pracovníci na vedoucích pozicích a 5 policistů zařazených na jiných pozicích (policisté dozorčí služby a policisté skupiny kriminalistické techniky služby kriminální policie a vyšetřování). Z celkového počtu respondentů dotazník vyplnilo 44 mužů a 6 žen. Dle délky odsloužených let, 10 dotázaných policistů slouží u policie méně jak 5 let, 15 policistů 5-15 let a 25 policistů více jak 15 let. Policisté byli seznámeni s vyplněním dotazníku, s cílem a účelem samotného šetření a požádání o jeho seriózní vyplnění. Šetření bylo prováděno v měsíci lednu 2010.

Tabulka 1 **Pohlaví**

Pohlaví	Počet odpovědí	Procentní vyjádření
Žena	6	12 %
Muž	44	88 %

Tabulka 2 **Počet let odsloužených u policie**

Počet let odsloužených u policie	Počet odpovědí	Procentní vyjádření
Méně než 5 let	10	20 %
5-15 let	15	30 %
15 let a více	25	50 %

Tabulka 3 **Pracovní pozice u policie**

Pracovní pozice	Počet odpovědí	Procentní vyjádření
Vedoucí	2	4 %
Hlídková služba	5	10%
Zpracovatel/Vyšetřovatel	13	26%
Územář	8	16 %
Operativa	17	34 %
Jiné	5	10%

4.3 Způsob šetření a použití explorativní metody

K vlastnímu šetření jsem použila explorativní metodu dotazníkového šetření (viz. Příloha 1). Dotazníky jsem respondentům předala osobně. Ti je vyplnili a následně mi je vrátili. V dotazníku jsem položila celkem 26 otázek, kdy respondent měl za úkol zvolenou odpověď/odpovědi zakroužkovat, event. doplnit slovy. Otázky jsem koncipovala tak, aby se týkaly popisované problematiky za účelem získání odpovědí, na základě nichž je následně možné ověření předem stanovených hypotéz. V dotazníku je použito 20 otázek uzavřených, 5 otázek škálových a 1 otázka je otevřená. Volila jsem je tak, aby byly srozumitelné a jasné pro všechny respondenty. Problematictější může být validita takto získaných údajů, jelikož respondenti nemusí odpovídat vždy pravdivě. Z tohoto důvodu jsem zvolila dotazník anonymní, jehož výhoda spočívá v uvolněnějším odpovídání bez obav zneužití uvedených odpovědí. Daleko průkaznější by validita byla při větším vzorku respondentů.

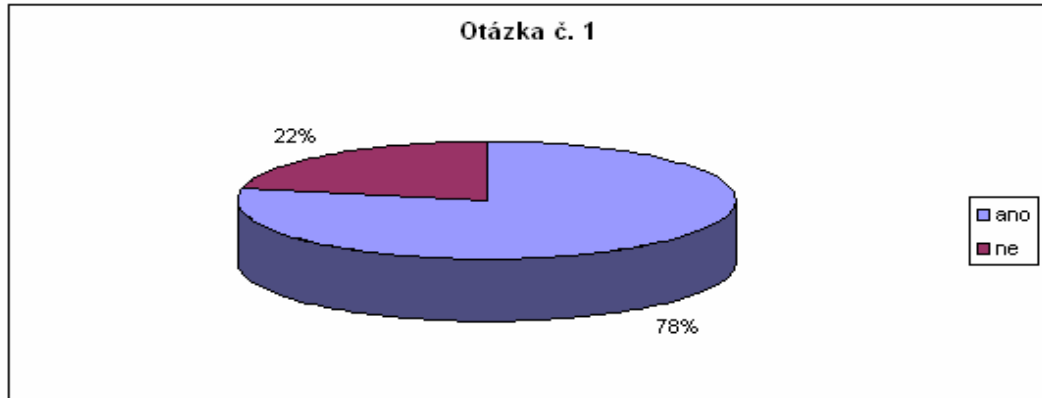
4.4 Zjištěné výsledky z dotazníkového šetření

V této části jsou výsledky dotazníkového šetření zpracovány do grafů s procentuálním výpočtem. U každé otázky je uvedeno, kolik respondentů zvolilo danou odpověď.

1. Pracujete/pracoval jste přímo s osobami užívajícími omamné a psychotropní látky (dále jen OPL)?

a) ano - 39 respondentů

b) ne - 11 respondentů

2. Poznáte, pokud je osoba pod vlivem OPL?

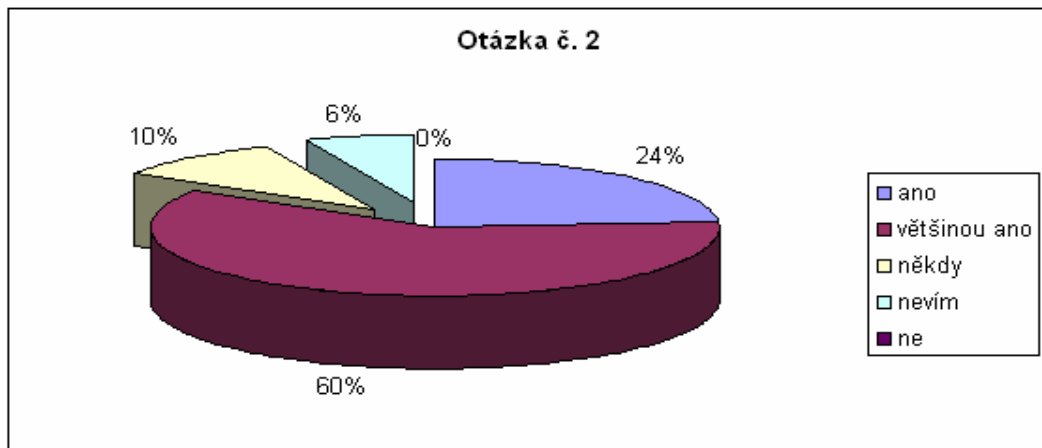
a) ano - 12 respondentů

b) většinou ano - 30 respondentů

c) někdy - 5 respondentů

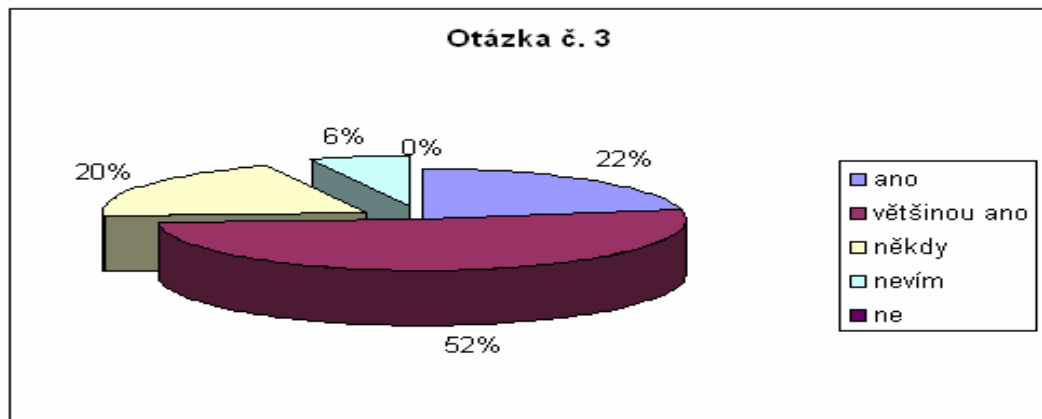
d) nevím - 3 respondenti

e) ne – 0 respondentů

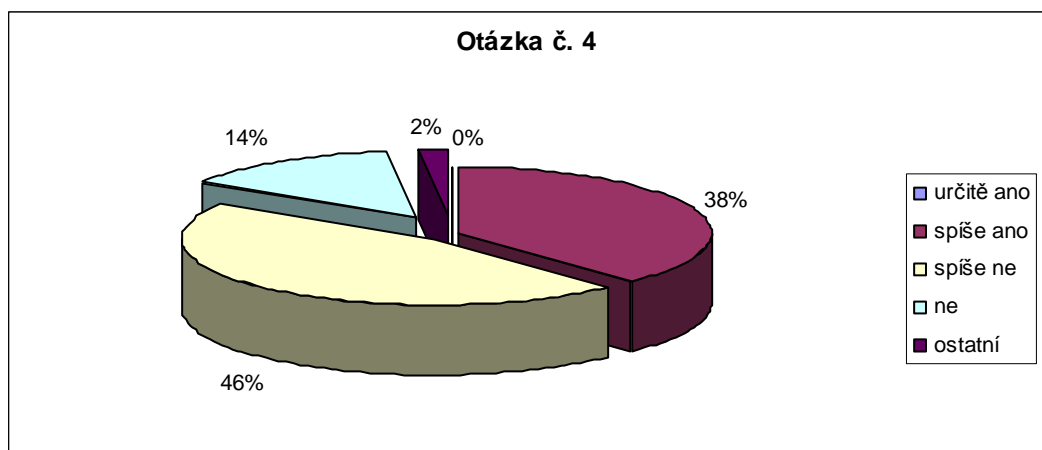
3. Poznáte, pokud osoba prožívá abstinenci syndrom, tzv. „abst’ák“?

- a) ano - 11 respondentů
- b) většinou ano - 26 respondentů
- c) někdy - 10 respondentů
- d) nevím - 3 respondenti
- e) ne – 0 respondentů

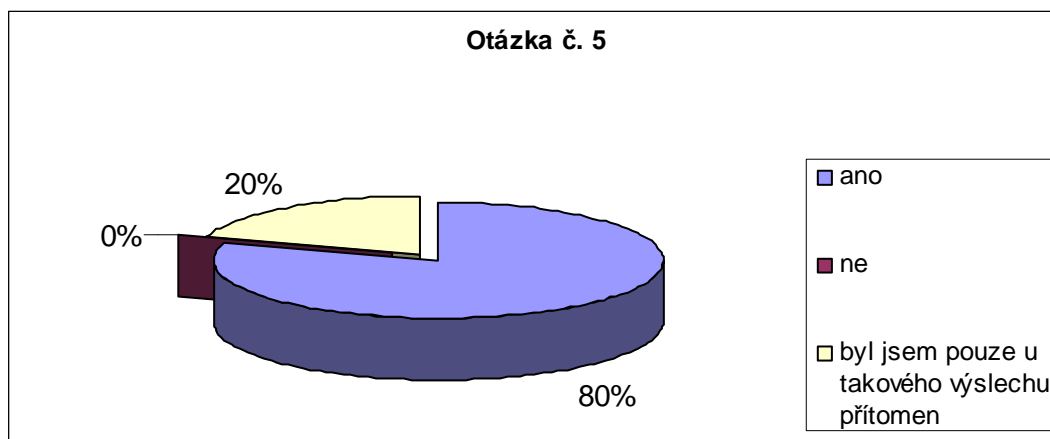
4. Myslíte si, že navázat kontakt s osobou užívající OPL je snadnější než u ostatních osob?

- a) určitě ano – 0 respondentů
- b) spíše ano - 19 respondentů
- c) spíše ne - 23 respondentů
- d) ne - 7 respondentů
- e) nelze posoudit - 1 respondent

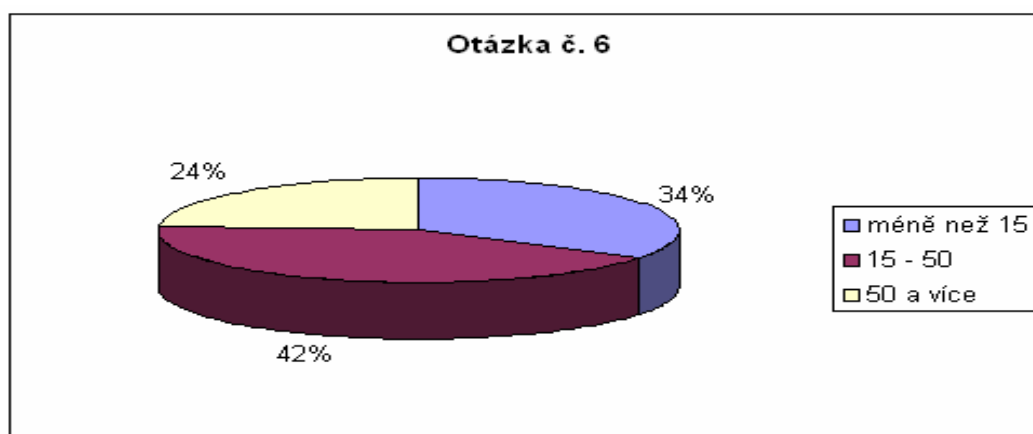
5. Máte nějaké zkušenosti s výsledkem osob užívajících OPL (vyslýchal jste je)?

- a) ano - 40 respondentů
- b) ne - 0 respondentů
- c) byl jsem pouze takovému výsledku přítomen - 10 respondentů

6. Kolik takových výsledků jste již prováděl nebo byl u nich přítomen?

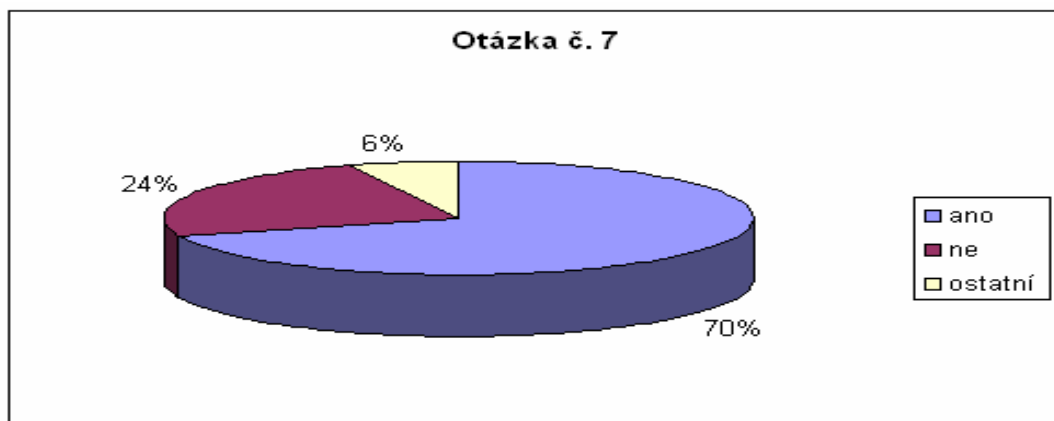
- a) méně než 15 - 17 respondentů
- b) 15- 50 - 21 respondentů
- c) 50 a více - 12 respondentů

7. Liší se výslech osoby užívající OPL od výsledku ostatních osob? Pokud ano, tak v čem?

- a) ne - 12 respondentů
- b) ano - 35 respondentů

c) otázku nezodpověděli - 3 respondenti

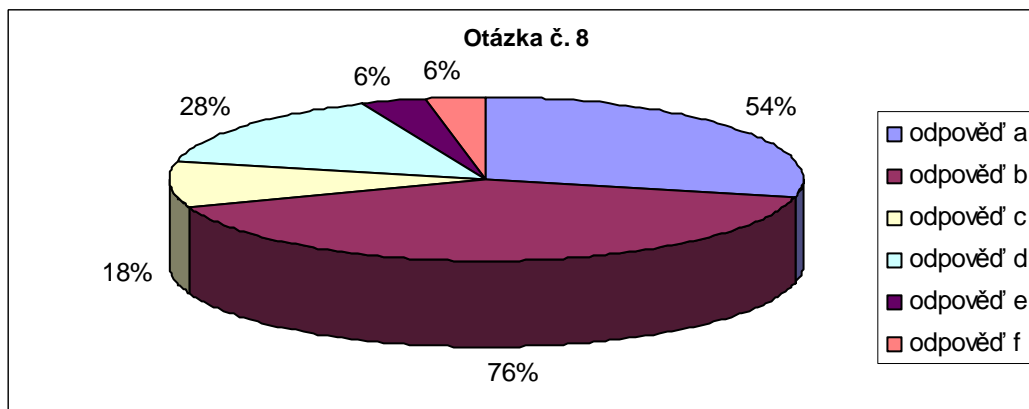
Zde respondenti odpovídali, že výslech je jiný:

- a) v chování osob (jsou roztěkané, nesoustředěné, apatické, mají pomalé reakce, mají přehnané reakce, jsou agresivní, nervózní, vymýšlí si legendy, aby ony samy vypadaly v co nejlepším světle, jsou hyperaktivní, jsou utlumené)
- b) v komunikaci s nimi (jejich odpovědi jsou úsečné, jednoslovné, vyhýbavé, komunikace s nimi je náročnější, nemluví, nebo naopak mluví hodně a gestikulují, osobám se musí opakovaně klást otázky, mají nesouvislé odpovědi a takové odpovědi, které nedávají smysl)
- c) ostatní (výsledky jsou moc dlouhé, je třeba zvolit jinou taktiku výslechu, pokud mají osoby absťák, je jim jedno, co bude napsané ve výslechu, jen aby to měly co nejdříve za sebou, osoby lžou a často mění výpovědi, nemají respekt k policii)

8. V čem se Vám tento výslech zdá být jiný?

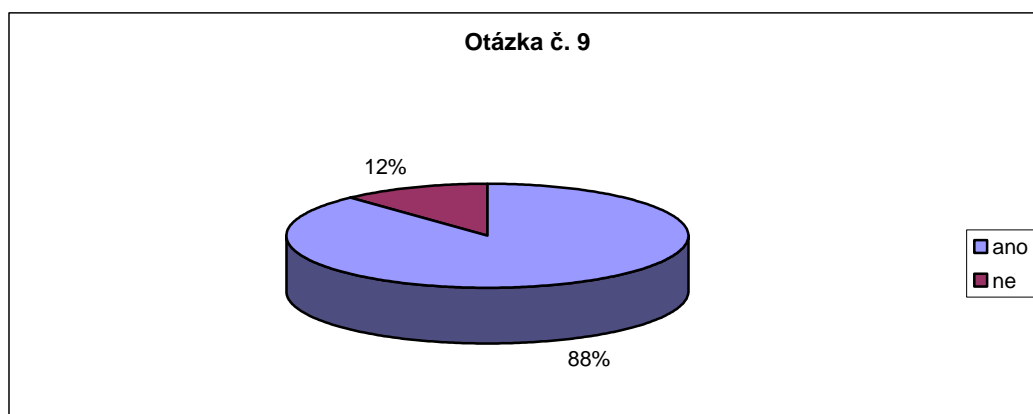
- a) osoba hůře vnímala, musel jsem opakovat otázky - 27 respondentů
- b) osoba se méně soustředila - 38 respondentů
- c) osoba byla agresivní - 9 respondentů
- d) osoba nechtěla vůbec spolupracovat/bezdůvodně nechtěla nic uvést, nemohl jsem s ní navázat kontakt - 14 respondentů
- e) nerozuměl jsem souvislostem, protože se moc nevyznám v drogách, jejich výrobě a věcem kolem – 3 respondenti
- f) nerozuměl jsem souvislostem, protože neznám prostředí, v němž se tyto osoby pohybují – 3 respondenti
- g) jinou odpověď zvolil jeden respondent, kdy uvedl:

„Skáčou od jednoho tématu k druhému. Ten s dotazy policisty většinou nesouvisí a mění během výslechu výrazně nálady.“

9. Vnímáte rozdílně projevy osoby užívající OPL od ostatních osob (jak se osoba chová a projevuje navenek)?

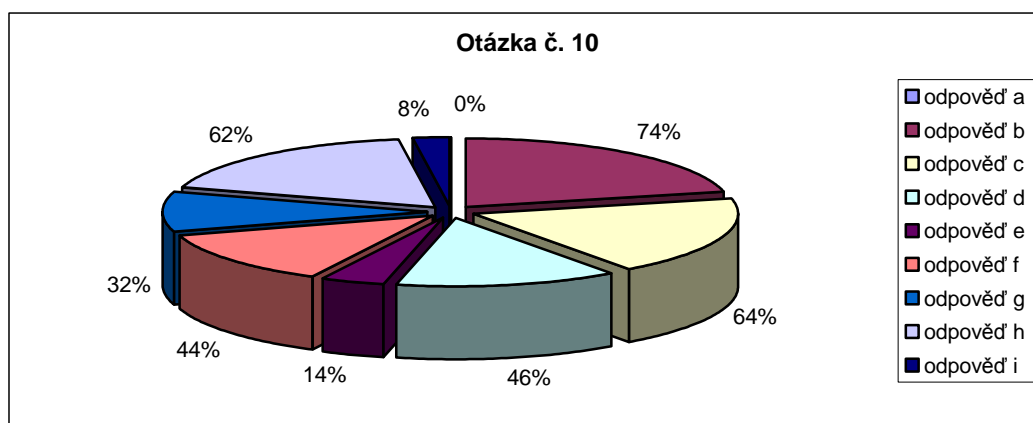
- a) ano - 44 respondentů
- b) ne - 6 respondentů

10. V čem se Vám zdála osoba užívající OPL jiná než ostatní osoby?

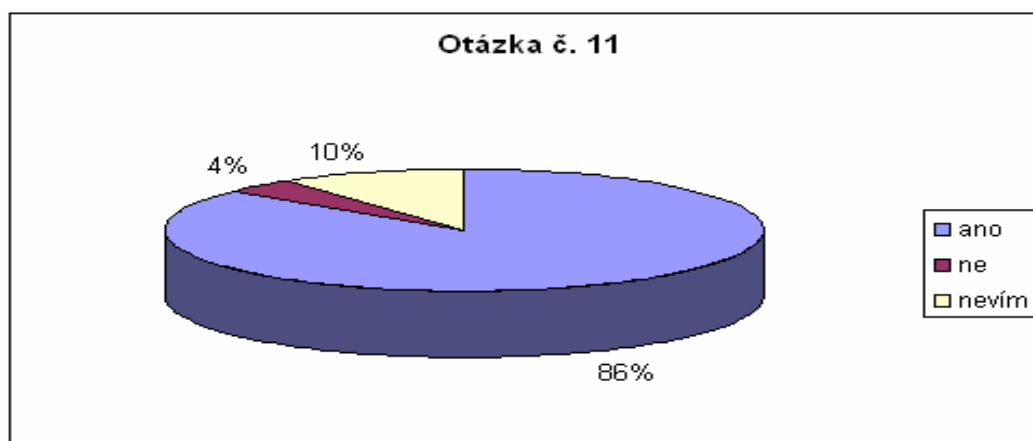
- a) v ničem - 0 respondentů
- b) jinak komunikovala (nesouvislá, rychlá, pomalá řeč a nesrozumitelné výrazy) - 37 respondentů
- c) koordinace pohybu (zrychlené nebo naopak příliš zpomalené pohyby) - 32 respondentů
- d) tělesný stav (třes rukou, nohou, pohrávání s předměty, např. zipem) - 23 respondentů
- e) vím, že osoba byla nakažená žloutenkou / virem HIV – 7 respondentů

- f) výraz očí (nepřirozeně zúžené nebo naopak rozšířené zorničky, nepřítomný pohled) – 22 respondentů
- g) výraz obličeje - 16 respondentů
- h) celkové chování (strach, přehnaná veselost, smích, agrese) – 31 respondentů
- i) 4 respondenti uvedli mimo nabízené odpovědi, že osoba zapáchala po „varu“, tzn. že byla u toho, když se vyráběl pervitin

11. Máte zkušenost, že osoby užívající OPL u výslechů lžou častěji než ostatní osoby?

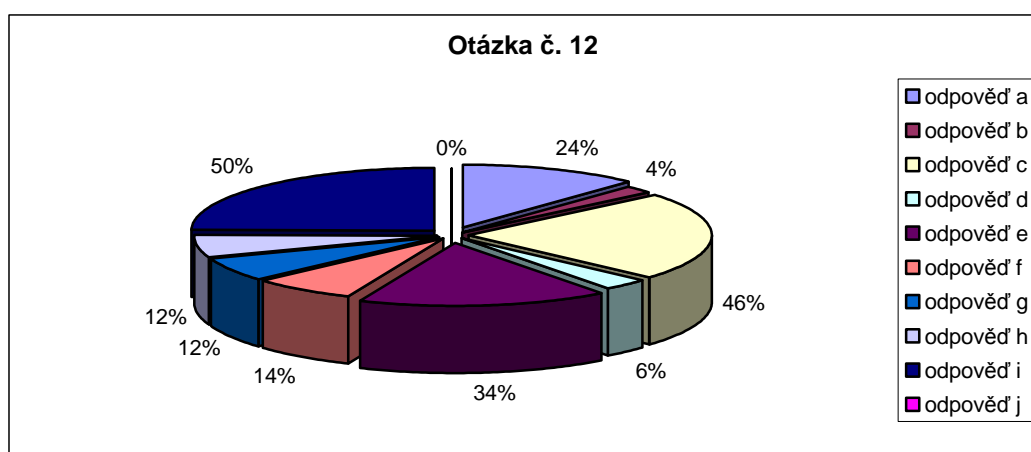
- a) ano - 43 respondentů
- b) ne - 2 respondenti
- c) nevím - 5 respondentů

12. Jak vnímáte výslech osoby užívající OPL?

- a) necítím se moc dobře, mám obavy z nevyočitatelnosti chování osoby (agrese), musím být proto více ostražitý - 12 respondentů
- b) cítím se bezpečně – 2 respondenti

- c) musím být více obezřetný (tyto osoby častěji lžou) - 23 respondentů
- d) moje pocity se v průběhu výslechu mění – 3 respondenti
- e) moje pocity záleží na jednotlivých uživatelích, které vyslýchám - 17 respondentů
- f) jako každý jiný normální výslech – 7 respondentů
- g) pociťuji averzi vůči takovým osobám (každý si může za svůj život sám) a výslech беру jako nutnost – 6 respondentů
- h) mám obavu, že se nakazím (např. žloutenkou a virem HIV, které v hojné míře tyto osoby mají) – 6 respondentů
- i) výslech je odlišný díky komunikaci – 25 respondentů
- j) jinak – 0 respondentů

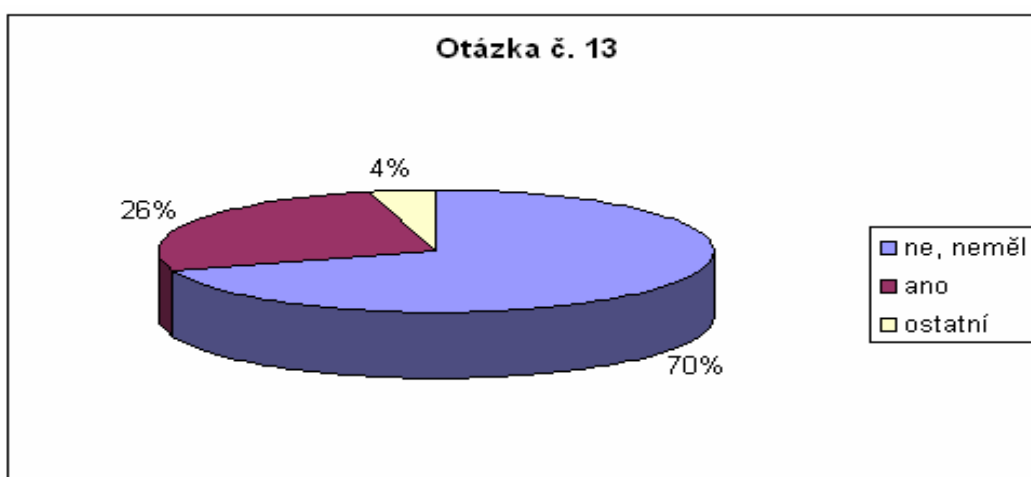
13. Měl jste někdy nějaký problém s výslechem osoby užívající OPL?

- a) ne - 35 respondentů
- b) ano - 13 respondentů
- c) 1 respondent si nepamatuje (slouží více jak 15 let), 1 respondent na otázku neodpověděl

Respondenti uváděli, že problém měli v následujících situacích:

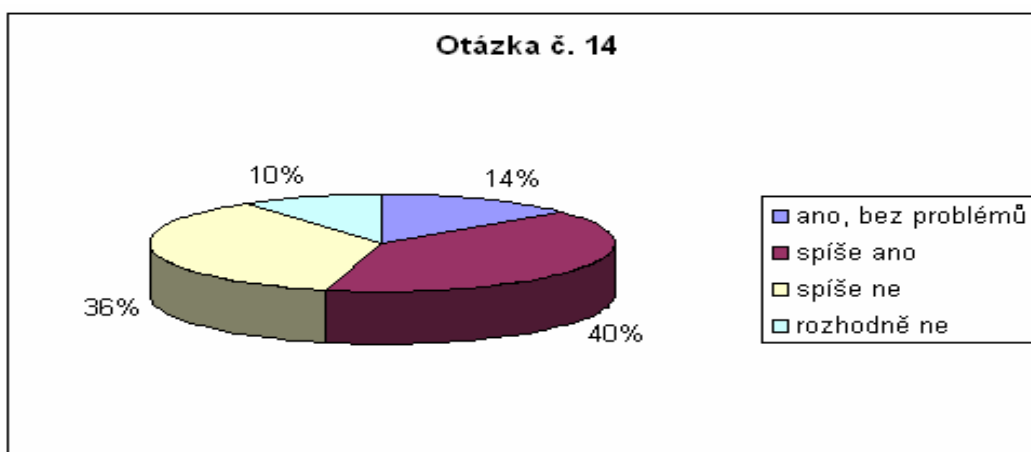
- osoby byly agresivní a nechtěli komunikovat (lži a lži do nekonečna) – uvedl policista sloužící více jak 15 let
- osoba se dvakrát sebepoškozovala
- osoba měla tzv. „absták“
- vyslýchající uvedl, že neměl zkušenosti s výslechy takových osob
- osoba se pokusila odcizit kancelářské potřeby
- osoba začala jíst protokol a neuposlechla pokynů policisty

- jeden policista uvedl, že všichni lžou a poté obviňují policisty u soudu, že vypovídají pod nátlakem nebo jsou nuceni a donuceni k přiznání
- osoba vyslychajícímu řekla, že zemře pod náletem kobylek
- vyslychající si nebyl u výsledku jistý
- osoby jinak vnímají, jinak se vyjadřují, hůře se soustředí
- osoby jsou netrpělivé, třesou se jim ruce
- osoby neodpovídají na položený dotaz, opakovaně se jim musí klást otázky
- osoba užívající pervitin mi třikrát usnula během jednoho výsledku

14. Dokázal byste se současnými znalostmi kvalitně provést výslech osoby užívající OPL např. v souvislosti s výrobou pervitinu?

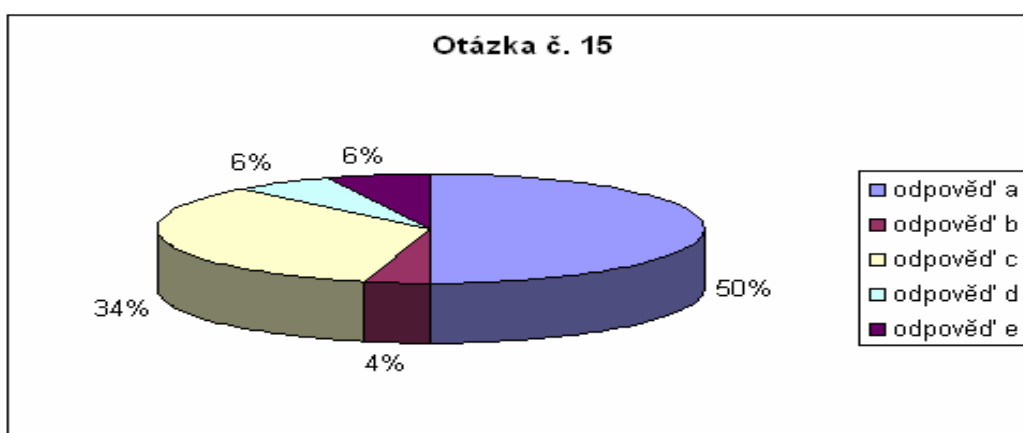
- ano, bez problémů - 7 respondentů
- spíše ano – 20 respondentů
- spíše ne – 18 respondentů
- rozhodně ne – 5 respondentů

15. Co by bylo podle Vás příčinou nezvládnutí takového výsledku?

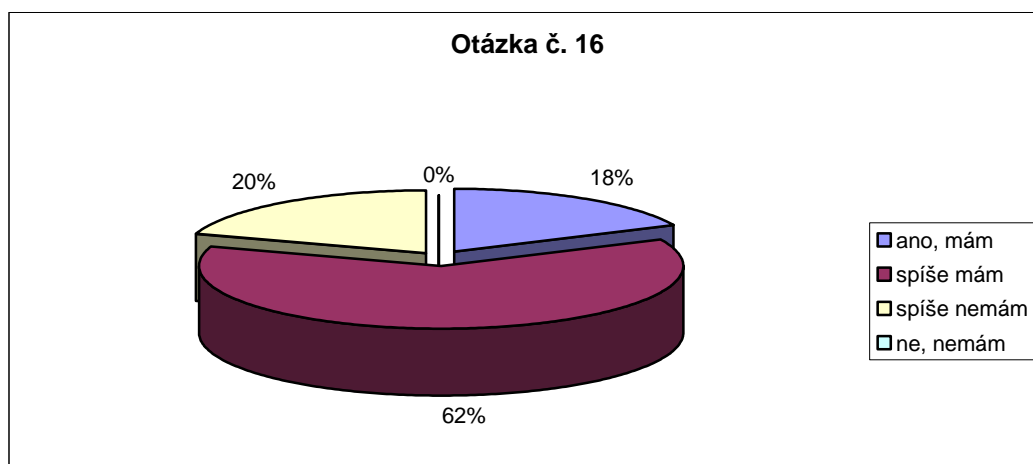
- a) domnívám se, že nemám dostatek odborných znalostí (např. nevím, co je potřeba k výrobě pervitinu, kolik je možná denní dávka apod.) – 25 respondentů
- b) neznám prostředí, ve kterém se osoby užívající OPL pohybují – 2 respondenti
- c) domnívám se, že bych to zvládl bez problémů – 17 respondentů
- d) bez odpovědi – 3 respondenti
- e) jiné – 3 respondenti

Jeden z respondentů uvedl, že pokud by měl mít problém, tak kvůli bodu a), to ale neznamená, že by výslech nezvládl a jeden respondent odpověděl, že by to asi zvládl, ale že by nutně musel zapracovat na svých znalostech.

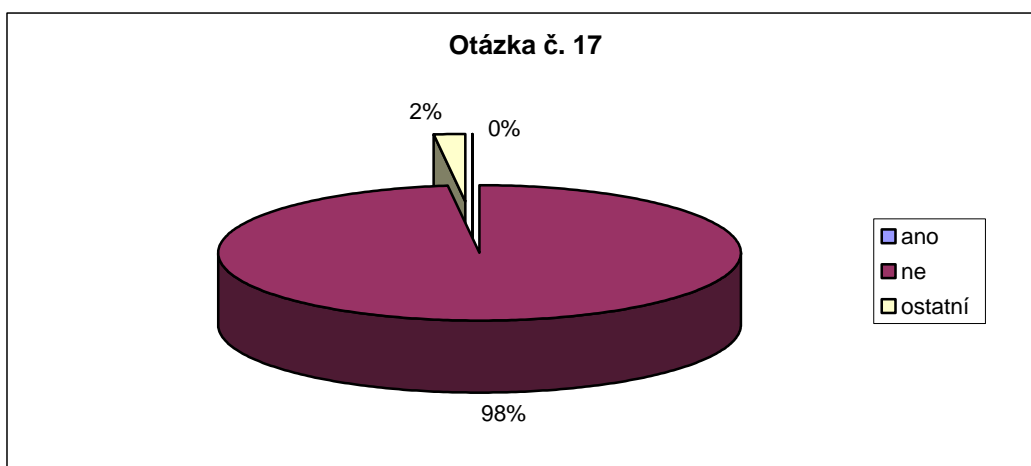
16. Máte povědomí o tom, jak můžou jednotlivé OPL na osoby působit?

- a) ano, mám – 9 respondentů
- b) spíše mám – 31 respondentů
- c) spíše nemám – 10 respondentů
- d) ne, nemám – 0 respondentů

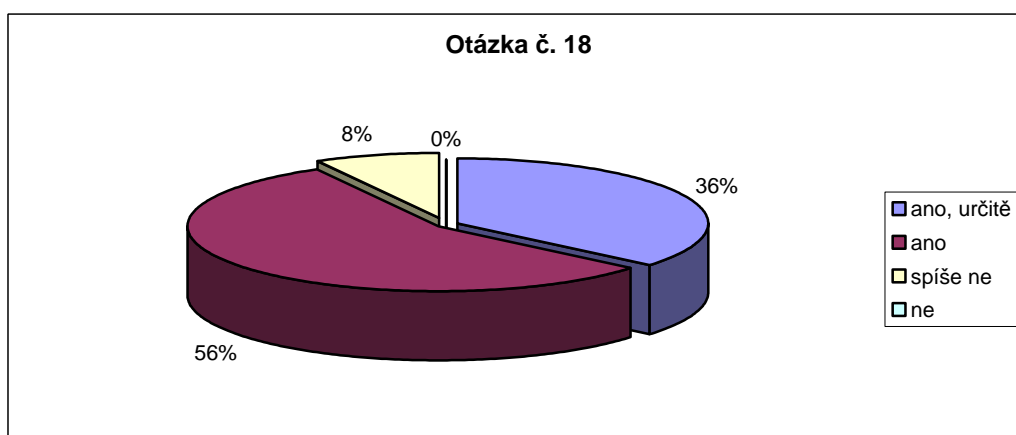
17. Domníváte se, že je jedno, kdo osobu užívající OPL vyslychá (zda je to člověk znalý drogové problematiky nebo jakýkoliv jiný vyslychající)?

- a) ano – 0 respondentů
- b) ne – 49 respondentů
- c) ostatní - 1 respondent (odpověděl, že záleží na situaci)

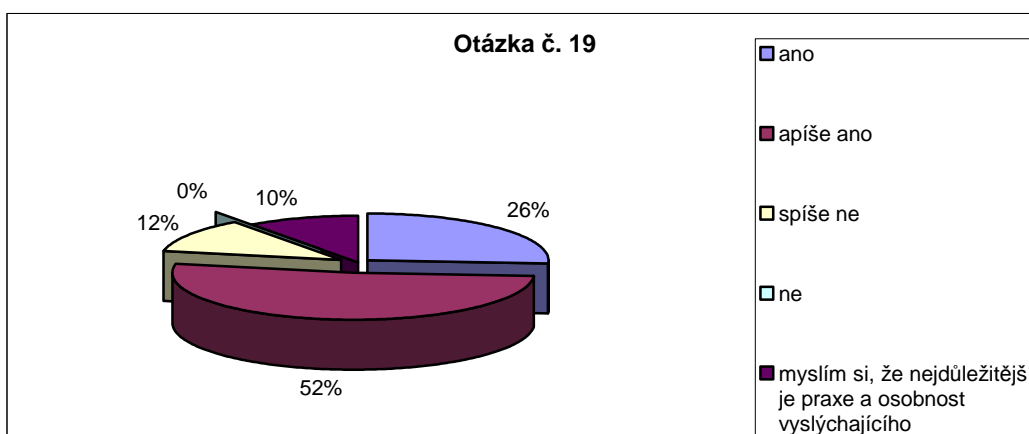
18. Domníváte se, že by člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, měl být znalý drogové problematiky (a to i v případě, že provádí např. výsledky majetkové trestné činnosti těchto osob)?

- a) ano, určitě – 18 respondentů
- b) ano – 28 respondentů
- c) spíše ne – 4 respondenti
- d) ne – 0 respondentů

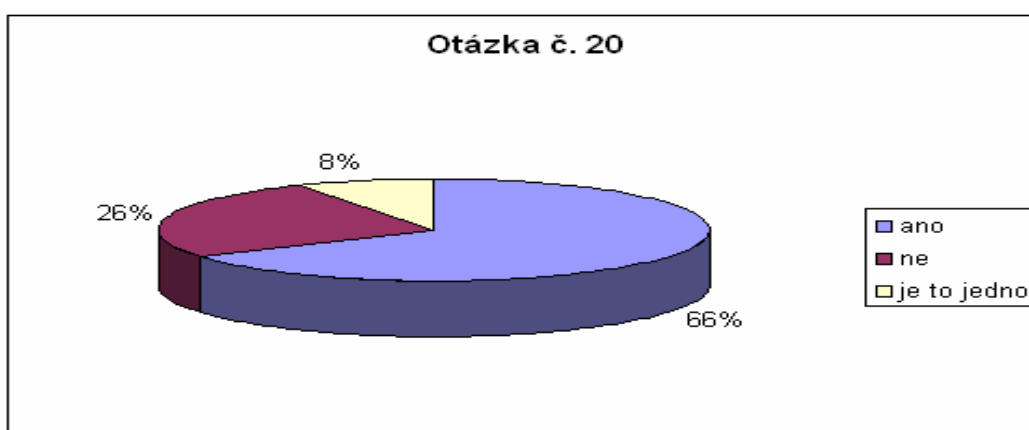
19. Myslíte si, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl být pravidelně školen v drogové problematice, a to i v případě, že neprovádí přímo výslechy související s drogovou kriminalitou?

- a) ano - 13 respondentů
- b) spíše ano - 26 respondentů
- c) spíše ne – 6 respondentů
- d) ne – 0 respondentů
- e) myslím si, že nejdůležitější je praxe a osobnost vyslychajícího - 5 respondentů

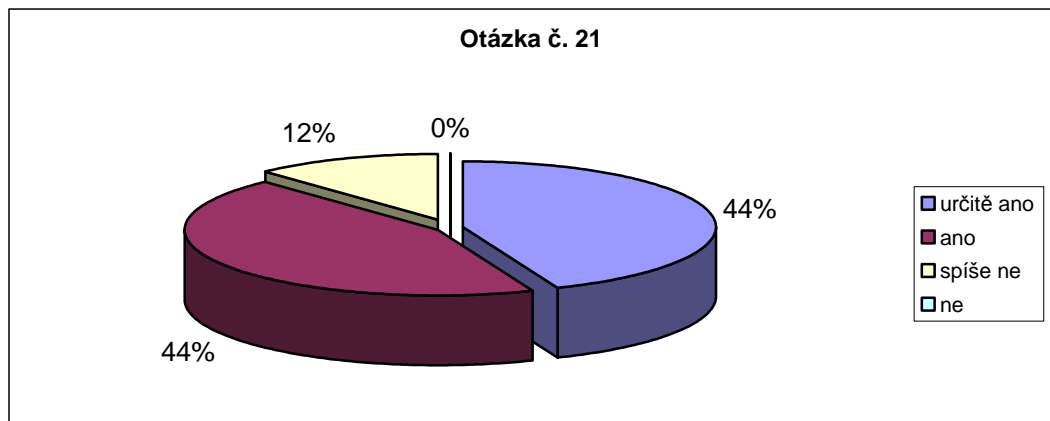
20. Myslíte si, že osoby užívající OPL by měly být vyslychány, pokud to není neodkladné, specialisty zabývajícími se drogovou kriminalitou?

- a) ano – 33 respondentů
- b) ne – 13 respondentů
- c) je to jedno – 4 respondenti

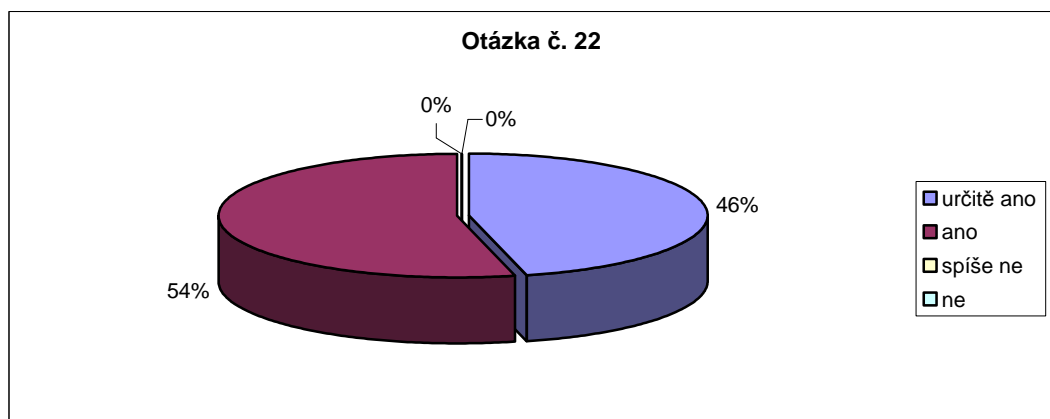
21. Myslíte si, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl mít znalosti (byť okrajové) z psychologie a psychiatrie?

- a) určitě ano – 22 respondentů
- b) ano – 22 respondentů
- c) spíše ne – 6 respondentů
- d) ne – 0 respondentů

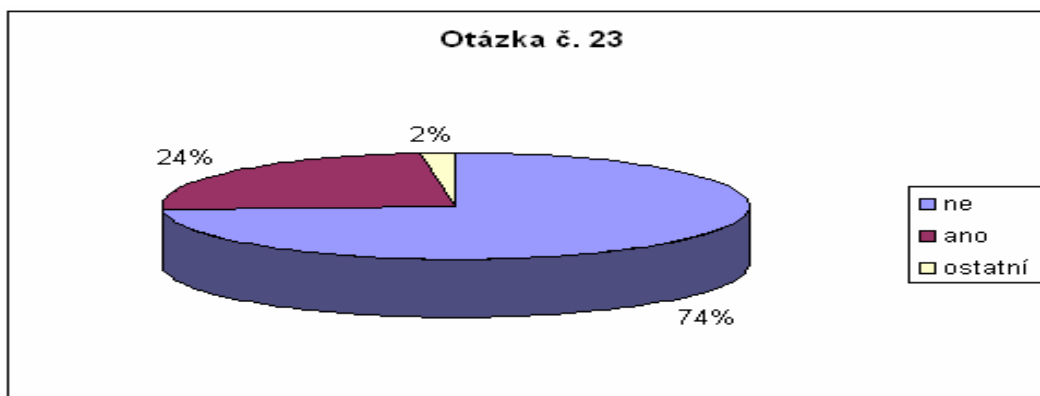
22. Domníváte se, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl mít zkušenosti s výsledkem takových osob?

- a) určitě ano – 23 respondentů
- b) ano – 27 respondentů
- c) spíše ne – 0 respondentů
- d) ne – 0 respondentů

23. Přenecháváte úmyslně výslech osob užívajících OPL raději někomu jinému? Pokud ano, jaký k tomu máte důvod?

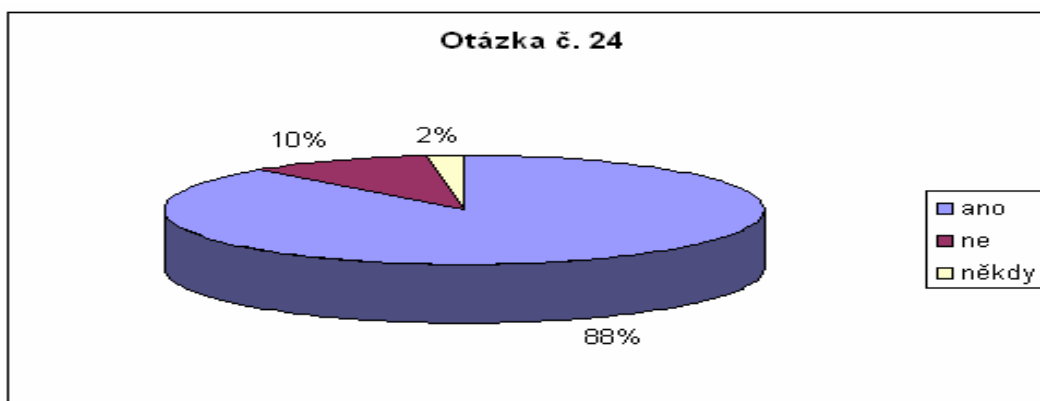
- a) ne - 37 respondentů
- b) ano – 12 respondentů
- c) jeden respondent uvedl, že záleží na závažnosti případu

Ti respondenti, kteří výslech raději přenechávají někomu jinému, jako důvod uváděli, že nemají zkušenosti, odborné znalosti, že je lepší, když osobu vyslýchá osoba zkušená v této problematice. Jeden vyslýchající uvedl, že pokud to jen trochu jde, přenechá výslech těchto osob raději někomu jinému, protože tyto osoby „nemá moc v lásce“, další respondent uvedl, že problematika OPL nespadá do jejich pravidelné činnosti. Dalším z důvodů bylo také to, že respondenti nemají zkušenosti s výslechy takových osob.

24. Vnímáte to tak, že při výslechu osoby užívající OPL byste měl být opatrnější/ostražitější než u ostatních výslechů?

- a) ano - 44 respondentů
- b) ne - 5 respondentů
- c) někdy - 1 respondent, který uvedl, že záleží na osobě užívající OPL

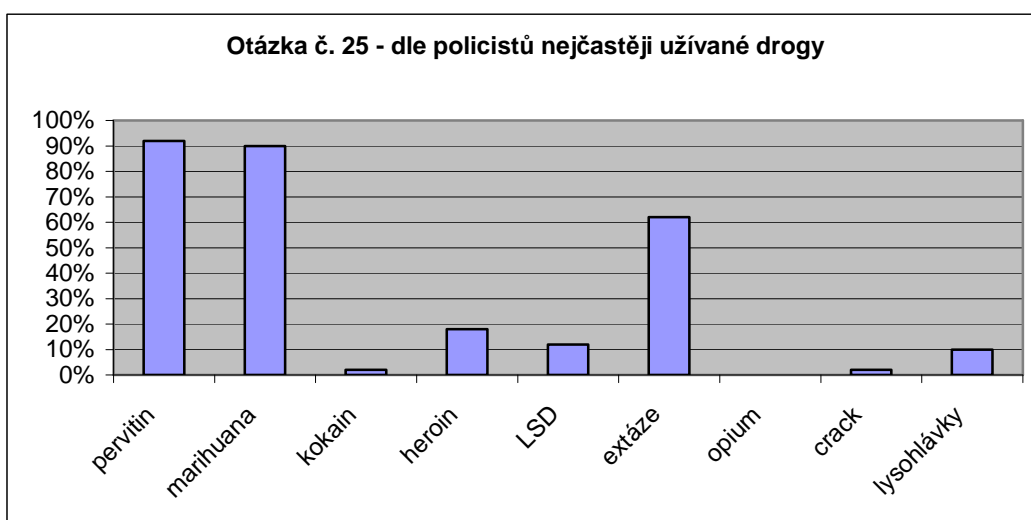
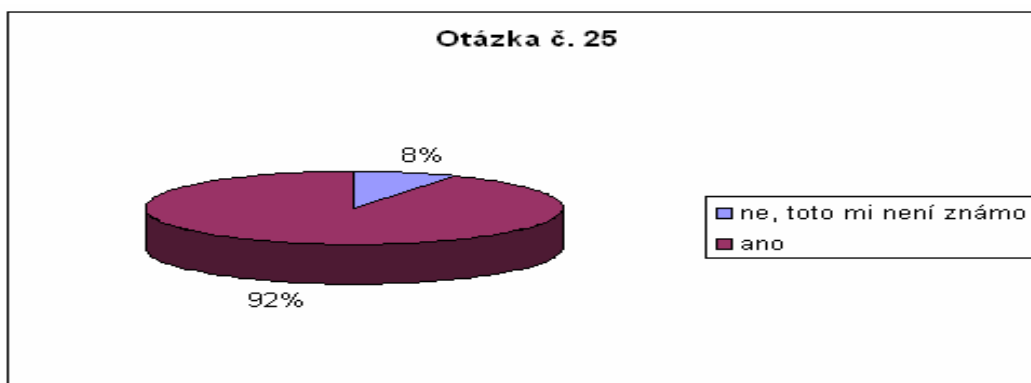

25. Je Vám známo, které drogy nejčastěji užívají toxikomané v ČR?

a) ne, toto mi není známo - 4 respondenti

b) ano (pokud volíte tuto odpověď, označte z níže uvedených, podle Vás tři nejčastěji užívané drogy) – 46 respondentů

- pervitin – 46 respondentů
- marihuana – 45 respondentů
- kokain – 1 respondent
- heroin – 9 respondentů
- LSD – 6 respondentů
- extáze – 31 respondentů
- opium – 0 respondentů
- crack – 1 respondent
- lysohlávky – 5 respondentů

26. Zde nechávám prostor pro Vaše další poznámky (dle vlastního uvážení):

U této otázky ponechám přesné znění jednotlivých odpovědí tak, jak je vyplnili respondenti:

- „Tuto problematiku zpracovávat kvalifikovanými specialisty (tak jak vraždy nebo hospodářskou kriminalitu).“
- „Jen si myslím, že šetření ve věcech výroby, držení, distribuce atd. OPL, by měli provádět speciálně vyškolení a k tomu určení policisté tak, jak to víceméně funguje teď. Všeobecně ale může osobu užívající OPL samozřejmě vyslýchat kterýkoliv policista, jen by asi měl mít nějaký takový výslech už za sebou. V opačném případě by tam asi měl být přítomný i někdo zkušenější, aby vyslychající pak nevypadal jak blbec.“ – respondent s 15 odslouženými lety a více
- „Jsem pro, aby byli kluci z obvodu sloužící venku a na nočních dobře proškolení a seznámeni se vším, co je třeba pro výrobu zde nejprodávanější drogy – pervitinu.“
- „Záleží i na osobní znalosti s osobou užívající OPL.“
- „Myslím si, že každý specialista určený pro výslechy drogově závislých by měl mít i praktické zkušenosti.“

4.5 Shrnutí poznatků dotazníkového šetření a potvrzení stanovených hypotéz

Z celkového počtu dotázaných respondentů 78 % uvedlo, že přímo pracuje nebo pracovalo s osobami užívajícími OPL, pouze 22 % odpovědělo, že s těmito osobami přímo nepracuje a jelikož 80 % z dotazovaných respondentů má navíc přímou zkušenost s výslechy osob užívajících OPL a zbytek respondentů se takových výslechů alespoň účastnil, můžeme považovat výsledky tohoto dotazníku za dosti věrohodné.

První stanovená hypotéza: **Výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky je odlišný od výslechu ostatních osob.**

70 % respondentů pociťuje výslech osoby užívající OPL nějak odlišně od výslechu ostatních osob, 54 % respondentů uvedlo, že osoba je při výslechu hůře vnímala a museli opakovat otázky, to že se osoba užívající OPL při výslechu méně soustředila než ostatní osoby, odpovědělo 76 % respondentů, již menší část respondentů (18%) uvedla, že osoba se chovala agresivně. 28 % respondentů se přiklonilo k tomu, že s nimi osoba nechtěla vůbec spolupracovat nebo nechtěla

bezdůvodně nic uvést a oni s ní nemohli navázat kontakt. Nepatrná část respondentů zaznamenala, že nerozuměli souvislostem, protože se moc nevyznají v drogách, jejich výrobě a věcem kolem (6%) a dále, že nerozuměli souvislostem, protože neznají prostředí, ve kterém se tyto osoby pohybují (6%). 88 % respondentů uvedlo, že vnímají rozdílně projevy osoby užívající OPL (to jak se ta daná osoba chová a projevuje navenek) od chování ostatních osob, které uživateli OPL nejsou. Značná část respondentů, celých 74 %, zaznamenala, že osoba u výslechu jinak komunikovala (nesouvislá, rychlá, pomalá řeč a nesrozumitelné výrazy), 64 % respondentů, že osoba měla jinou koordinaci pohybu (zrychlené nebo naopak příliš zpomalené pohyby) a téměř polovina respondentů (46 %), že si osoba hrála s předměty, třásla se jí ruce, nohy. Taktéž skoro polovina respondentů (44 %) napsala, že osoba měla jiný výraz očí (nepřirozeně zúžené nebo naopak rozšířené zorničky, nepřítomný pohled), celých 62 % respondentů, že se osoba lišila v chování (strach, přehnaná veselost, smích, agrese). Již menší část respondentů uvedla, že osoba měla jiný výraz obličeje (32 %), dále, že osoba byla nakažena žloutenkou nebo virem HIV (14%) a že osoba specificky zapáchala po varu (osoba byla přítomna při výrobě pervitinu, kdy při chemické reakci vzniká specifický zápach) (8 %). To, že by se někomu osoba užívající OPL zdála stejná jako ostatní osoby, neuvedl ve své odpovědi žádný respondent. Celých 86 % respondentů napsalo, že se u výslechů častěji setkávají s tím, že osoby užívající OPL lžou. Na otázku, jak policisté vnímají výslech osoby užívající OPL, 24 % respondentů odpovědělo, že se u výslechu necítí moc dobře, mají obavy z nevypočitatelnosti chování osoby (agrese) a musí se u výslechu chovat více ostražitě. To, že se u výslechu cítí bezpečně, uvedlo jen mizivé procento respondentů (pouze 4 %). 46 % respondentů se domnívá, že musí být u výslechu více obezřetní, protože tyto vyslychaní častěji lžou a celá polovina respondentů si myslí, že výslech je odlišný díky komunikaci. Již menší část respondentů (34 %) uvedla, že jejich pocity záleží na jednotlivých uživateli, které právě vyslychají, 12 % respondentů pociťuje vůči uživatelům averzi a výslech těchto osob berou jako nutnost, domnívají se totiž, že osoba si za svoji situaci může sama. Stejná část respondentů uvádí, že mají obavu z nakažení. Pouze 14 % z dotazovaných si myslí, že výslech osoby užívající OPL je stejný jako každý jiný normální výslech. Dále 26 % již měla s výslechem osob užívajících OPL někdy nějaký problém (sebepoškozování, konzumace protokolu, usínání v průběhu výslechu). Více jak polovina respondentů, celých 60 %, se domnívá, že navázat kontakt s osobou užívající OPL je složitější než u ostatních osob. Myslím si, že navázání

kontaktu před započítáním výslechu je jednou z nejdůležitějších fází výslechu a rozhoduje o tom, jak bude následně výslech probíhat. Také se přikláním k názoru, který u respondentů převládá, že navázání správného kontaktu s osobou užívající OPL je složitější než u ostatních osob. V tom se také výslech těchto osob liší od ostatních výslechů. Celých 88 % respondentů uvedlo, že při výslechu osob užívajících OPL by měli být více opatrnější/ostražitější než u ostatních výslechů.

Na základě výše uvedených skutečností mohu konstatovat, že první hypotéza se potvrdila.

Druhá stanovená hypotéza: **Člověk vyslyšající osobu, která užívá omamné a psychotropní látky, má mít znalosti týkající se drogové problematiky.**

Pod pojmem drogová problematika se chápou nejen znalosti týkající se jednotlivých OPL (pervitinu, marihuany, extáze, LSD, atd.), jejich výroby, znalosti prostředí, ve kterém osoby užívající OPL fungují, co je trestné a co není a celkově znalosti týkající se drogové kriminality, ale je nutné mít na zřeteli i samotné uživatele. Je důležité mít znalosti o tom, jak na tyto osoby jednotlivé drogy mohou působit, jak se u nich projevuje nedostatek drogy, jak se dané osoby mohou chovat, co u nich můžeme předpokládat a na co si musíme dát pozor, ale také to, jak máme k takovým osobám přistupovat. Se současnými znalostmi by dokázalo kvalitně provést výslech osoby užívající OPL, v souvislosti např. s výrobou pervitinu, bez problému pouze 14 % dotazovaných, 40 % poté uvedlo, že by výslech spíše zvládli. Důležitá je souvislost s následující otázkou. Zde celá polovina respondentů uvedla, že nemá dostatek odborných znalostí (např. neví, co je potřeba k výrobě pervitinu, kolik je možná denní dávka apod.). Celých 78 % respondentů si myslí, že člověk vyslyšající osobu, která užívá OPL, by měl být pravidelně školen v drogové problematice, a to i pokud neprovádí přímo výslechy související s drogovou kriminalitou. Dále 10 % uvádí, že záleží na praxi a na osobnosti vyslyšajícího, bere se v úvahu, že také praxí může policista získávat odborné znalosti a zkušenosti (nejenom při školení), pouze 12 % respondentů uvedlo, že policisté by školeni být nemuseli.

Zde chci podotknout, že čím dál častěji se policisté ve své každodenní činnosti setkávají s výslechy osob užívajících omamné a psychotropní látky, a to nejen v souvislosti s drogovou kriminalitou, ale i např. s majetkovou nebo násilnou kriminalitou. Proto by každý policista měl být znalý toho, jak se osoba užívající OPL může u výslechu chovat, jak může reagovat, jak se můžou drogy na osobě projevovat a jak on sám by měl k osobě přistupovat.

Skutečnost, že není jedno, kdo osobu užívající OPL vyslýchá, zda osoba znalá drogové problematiky nebo jakýkoliv jiný vyslýchající, uvedlo 98 % respondentů. Celých 66 % respondentů si myslí, že osoby užívající OPL by měli vyslýchat specialisté zabývající se drogovou kriminalitou, u kterých se již předpokládá, že s výsledky takových osob mají zkušenosti a orientují se v drogové problematice. 88 % respondentů uvedlo, že by vyslýchající měl mít u výslechu osob užívajících OPL znalosti z psychologie a psychiatrie, nikdo z respondentů neuvedl kategoricky odpověď ne, ale jen 12 % respondentů uvedlo, že tyto znalosti nejsou třeba. Celých 92 % respondentů se domnívá, že člověk vyslýchající osobu, která užívá OPL, by měl mít znalosti z drogové problematiky (a to i v případě, že provádí např. výsledky majetkové trestné činnosti) a celých 100 % respondentů si myslí, že by vyslýchající měl mít zkušenosti s výsledky takových osob. Možná také proto 24 % respondentů výslech takových osob přenechává raději někomu jinému. Na základě těchto výsledků mohu konstatovat, že byla potvrzena i druhá hypotéza.

Závěr:

Tato bakalářská práce pojednává o problému, který může potkat policistu při jeho každodenní činnosti, a to výslechu osoby užívající omamné a psychotropní látky. Cílem bylo poukázat na to, v čem je výslech osoby pod vlivem OPL, případně vlivem jejich nedostatku, specifický a odlišný od běžných výslechů prováděných v trestním řízení na policii.

Při studiu dostupné odborné literatury jsem byla konfrontována se skutečností, že jen velmi malá část autorů se touto problematikou ve svých publikacích zabývá. Vzhledem k rostoucímu trendu užívání drog si troufám tvrdit, že v dnešní době není tomuto tématu věnována náležitá pozornost jak po teoretické stránce (publikační), tak po stránce praktické (proškolování osob, které s těmito uživateli jednájí a komunikují).

V úvodní části jsou podány informace o nejrozšířenějších omamných a psychotropních látkách včetně jejich účinků na lidský organismus a o tom, jak mohou jednotlivé drogy na člověka působit a jak se to může projevit navenek v jeho chování. Tyto skutečnosti by měl alespoň okrajově znát každý člověk, který s uživateli drog pracuje. Je zde popsána také současná drogová scéna v ČR. V práci byla nastíněna charakteristika trestního řízení a procesní postavení vyslychaných osob a následně byla pozornost zaměřena na problematiku výslechu obecně a podrobněji na výslech osoby užívající OPL, převážně v souvislosti s drogovou kriminalitou.

V analytické části práce se dotazníkovým šetřením potvrdila hypotéza, že výslech osoby užívající OPL je odlišný od výslechu ostatních osob. Může být jiný v mnoha ohledech: dominuje především náročnější a složitější komunikace, odlišné je chování osoby a následně projevy zapříčiněné přítomností nebo nedostatkem drogy v těle. Dotazovaní policisté se za dobu své služby setkali při výsleších těchto osob s různými situacemi. O nich se zmiňovali v dotaznících.

Potvrdila se také druhá hypotéza, že člověk, vyslychající osobu, která užívá OPL, má mít znalosti týkající se drogové problematiky. Převážná část dotazovaných policistů tuto hypotézu potvrzuje a dokládá zkušenostmi z praxe. Z toho plyne, že v otázkách drogové problematiky by měli být školeni všichni policisté, od řadových až po specialisty, protože všichni se s výslechy osob užívajících OPL setkávají a měli by být připraveni na situace, které je mohou v průběhu potkat. Je nutné mít znalosti o tom, jak mohou jednotlivé drogy na tyto osoby působit, jak se projevuje jejich

nedostatek, jak se daná osoba může chovat, co můžeme očekávat a na co si musíme dát pozor, ale také zejména to, jak máme k takovým osobám přistupovat. Je velmi důležité naučit se s nimi komunikovat a jednat.

Pro sociální pedagogiku může mít tato práce význam hned v několika směrech. Na jedné straně je to vzdělávání a školení policistů, protože každý z nich by měl být kvalifikovaně proškolený v oblasti drogové problematiky, aby byl připraven reagovat na možné nástrahy, se kterými se čím dál častěji setkává ve své práci. Na straně druhé je nutné poukazovat na to, v čem mohou být osoby užívající OPL jiné ve srovnání s ostatními osobami. Vědět, jak s nimi komunikovat, mít znalosti o tom, jak mohou jednotlivé drogy na člověka působit. Pro komunikaci s těmito lidmi je zapotřebí být nejen dostatečně znalý v oblasti drogové problematiky, ale mít i základní znalosti z oboru psychologie a psychiatrie. A v neposlední řadě může být sociální pedagogika také obohacena získanými poznatky ze zkoumání této minority jako skupiny (osoby užívající OPL), která má svá specifika a vývoj, svůj slang, odlišné chování a hodnoty. A poznat je může znamenat najít účinná preventivní opatření, kterými by dokázala společnost zabránit tomu, aby se do této skupiny začleňovalo čím dál větší množství dětí a mladých lidí.

Resumé:

Tato práce se zabývá výslechem osob užívajících omamné a psychotropní látky (OPL), se kterým se setkávají policisté při své každodenní činnosti, a to nejenom ti, kteří se drogovou kriminalitou přímo zabývají, ale i ti ostatní při šetření jiné trestné činnosti nebo přestupků. Je zde patrná snaha o vyjádření co největšího množství odlišností, v čem je takový výslech liší od výslechů ostatních.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V úvodní nazvané „O omamných a psychotropních látkách“ jsou definovány základní pojmy, které jsou dále používány v rámci této práce. Následně jsou rozděleny a charakterizovány omamné a psychotropní látky včetně účinků na lidský organismus u nejrozšířenějších z nich. Je taktéž věnován prostor současné drogové situaci v ČR a charakterizována osoba užívající OPL.

V druhé kapitole s názvem „Trestní řízení a drogové delikty“ je proveden rámcový náhled do problematiky trestního řízení a jsou zde zmíněna různá procesní postavení vyslychaných osob v rámci trestního řízení. Na závěr kapitoly jsou uvedeny jednotlivé drogové trestné činy dle současné platné právní úpravy.

V závěrečné kapitole s názvem „Výslech osoby“ je nejprve věnován prostor výslechu obecně a poté výslechu osob užívajících OPL převážně se zaměřením na drogovou kriminalitu. Dále se práce zabývá osobou vyslychaného i vyslychajícího, přibližuje prostředí a taktiku výslechu a s tím spjatou verbální a nonverbální komunikaci osob užívajících OPL. V závěru kapitoly jsou shrnuty specifika výslechu osoby užívající OPL.

V analytické části jsou zkoumány dvě stanovené hypotézy za pomoci dotazníkového šetření mezi policisty. Je ověřováno, zda je výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky odlišný od výslechu ostatních osob a také to, zda člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, má mít znalosti týkající se drogové problematiky. Na závěr analytické části jsou přehledně shrnuty a okomentovány výsledky dotazníkového šetření a potvrzeny stanovené hypotézy.

Anotace

Tématem této bakalářské práce jsou specifika výslechu osob užívajících omamné a psychotropní látky (dále jen OPL), se kterými se policisté setkávají při každodenním šetření protiprávních jednání v rámci trestního řízení na Policii ČR. V teoretické části je uveden přehled důležitých pojmů, které se vztahují k drogové problematice, rozdělení omamných a psychotropních látek s popisem nejčastěji užívaných, včetně jejich účinků na lidský organismus. Dále se práce zabývá obecně výslechem v trestním řízení a specifiky výslechu osob užívajících OPL (se zaměřením převážně na drogovou kriminalitu), ale i osobou vyslýchaného a vyslýchajícího. V práci je dán také prostor taktice a prostředí výslechu a současné drogové scéně v ČR. Analytická část zkoumá, zda je výslech osoby užívající omamné a psychotropní látky odlišný od výslechu ostatních osob a to, zda člověk vyslýchající osoby, které užívají OPL, má mít znalosti týkající se drogové problematiky.

Klíčová slova

výslech, omamné a psychotropní látky, trestní řízení

Annotation

The topic of this bachelor thesis is specifics of interrogation of people involved in substance misuse. These are daily met by policemen while investigating illegal behaviour during criminal proceedings at the Police of the Czech Republic. In the theoretical part there is firstly mentioned an index of important terms which are related to drug issues. Secondly there is introduced a division of narcotic and psychotropic substances with the description of the most used including their influence on human body. Further the thesis deals with an interrogation during criminal proceedings in general and with specifics of interrogation of people using narcotic and psychotropic substances (with a main view to drug crime). Attention is also paid to the interrogator and the person being interrogated. There has also been given a space to the strategy and environment of interrogation and the current drug scene in the Czech Republic. The analytical part examines whether there is a difference between an interrogation of a person using narcotic and psychotropic substances and of non users. It also takes into consideration if the interrogator should have knowledge of drug issues.

Keywords

Interrogation, narcotic and psychotropic substances, criminal proceedings

Literatura a prameny

1. zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů
2. zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů
3. zákon č. 218/2003 Sb., *zákon o soudnictví ve věcech mládeže*, ve znění pozdějších předpisů
4. zákon č. 167/1998 Sb., *o návykových látkách*, ve znění pozdějších předpisů
5. zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších předpisů
6. Závazný pokyn policejního prezidenta České republiky č. 55, ze dne 29. května 2009, kterým se upravuje činnost Policie ČR v souvislosti s drogovou problematikou
7. Výroční zpráva Národní protidrogové centrály 2008
8. Nařízení vlády č. 455 ze dne 7. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.
9. Nařízení vlády č. 467 ze dne 14. prosince 2009, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.
10. BORNÍK, M. *Drogy – co bychom o nich měli vědět*. 1. vyd. Praha: Themis, 2001, 31 s. ISBN: 80-85821-98-2.

11. BORNÍK, M. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie*. Praha: Themis, 2000, 166 s. ISBN: 80-85821-92-3.
12. ČÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. doplněný dotisk. Praha: Linde, 2001, 494 s. ISBN: 80-7201-268-1.
13. ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1998, 255 s. ISBN: 80-85858-70-3.
14. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2000, 256 s. ISBN: 80-7178-475-3.
15. CHMELÍK, J. a kol. *Drogová kriminalita*. 1. vyd. Úřad vyšetřování pro ČR, MVČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, 96 s.
16. KEJDOVÁ, M. *Základy trestního práva*. Brno: IMS, 2006, 70 s.
17. Kolektiv autorů sdružení SANANIM. *Drogy – otázky a odpovědi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 198 s. ISBN: 978-80-7367-223-2.
18. KONRÁD, Z. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. rozšířené vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1997, 219 s. ISBN: 80-85981-39-8.
19. MIOVSKÝ, M. a kol. *Konopí a konopné drogy*. Praha: Grada publishing, 2008, 544 s. ISBN: 978-80-247-0865-2.
20. MIOVSKÝ, M. *LSD a jiné halucinogeny*. Boskovice: Albert, 1996, 108 s. ISBN: 80-85834-35-9.
21. MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, 512 s. ISBN: 80-7179-362-0.
22. NEŠPOR, K. *Návykové látky – Romantické období končí*. Praha: Sportpropag, 1996, 48 s. (brož.)

23. NEŠPOR, K., DVOŘÁK, V. *Prevence trestné činnosti související s návykovými látkami*. 1. vyd. Praha: Armex ve spolupráci s Trivis, 1998, 98 s. ISBN: 80-902283-9-9.
24. PRESL, J. *Drogová závislost. Může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf, 1994, 85 s. ISBN: 80-85800-18-7.
25. RIESEL, P. *Lesk a bída drog*. Olomouc: Votobia, 1999, 94 s. ISBN: 80-7198-348-9.
26. ŘEHOŘ, A. *Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce*. Brno: IMS, 2009, 44 s.
27. SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 114 s. ISBN: 80-7178-846-5.
28. STRAUS, J. a kol. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2006, 49 s. ISBN: 80-7251-219-6.
29. ŠTABLOVÁ, R. a kol. *Drogy, kriminalita a prevence*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1997, 214 s. ISBN: 8085981-64-5.
30. ŠTABLOVÁ, R., BREJCHA, B. *Drogy – vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2005, 115 s. ISBN: 80-7251-186-6.
31. TKÁČ, J. *Patologické závislosti*. Brno: IMS, 2008, 71 s.
32. VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005, 356 s. ISBN: 80-246-0841-3.

Seznam použitých zkratek:

- OPL** - omamné a psychotropní látky
- TrZ** - zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů
- TrŘ** - zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*,
ve znění pozdějších předpisů

Seznam příloh:

Příloha č. 1 Dotazník

Příloha č. 2 Příklady cen OPL v roce 2009

Příloha č. 3 Tabulka množství větší než malé u nejrozšířenějších OPL

Příloha č. 4 Příklad slangového slovníčku toxikomana

Dotazníkové šetření pro policisty

Do rukou se Vám právě dostal dotazník určený pro policisty, který bude následně sloužit ke zpracování praktické části mé bakalářské práce. Prosím Vás o seriózní vyplnění tohoto dotazníku a jeho následnému vrácení. Dotazník je anonymní. V mé bakalářské práci se zabývám výslechem osob užívajících omamné a psychotropní látky (dále OPL) a tím, zda člověk vyslýchající osobu, která užívá OPL, má mít znalosti týkající se drogové problematiky.

Děkuji Vám za spolupráci a přeji mnoho úspěchů ve Vaší činnosti. Hana Svobodová

Zvolenou odpověď/odpovědi prosím zakroužkujte, event. doplňte slovy. U některých otázek je možno zakroužkovat i více odpovědí (někde případně i všechny).

žena – muž (podtrhni správné)

Kolik let sloužíte u policie?

- a) méně než 5 let
- b) 5-15 let
- c) 15 let a více

Jakou práci zastáváte?

- a) vedoucí
- b) hlídková služba
- c) zpracovatel
- d) územář
- e) operativa
- f) jiné.....
-

Otázky:

1. Pracujete/pracoval jste přímo s osobami užívajícími omamné a psychotropní látky (dále jen OPL)?

- a) ano
- b) ne

2. Poznáte, pokud je osoba pod vlivem OPL?

- a) ano
- b) většinou ano
- c) někdy
- d) nevím
- e) ne

3. Poznáte, pokud osoba prožívá abstinenci syndrom, tzv. „abst'ák“²?

- a) ano
- b) většinou ano
- c) někdy
- d) nevím
- e) ne

4. Myslíte si, že navázat kontakt s osobou užívající OPL je snadnější než u ostatních osob?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nelze posoudit

5. Máte nějaké zkušenosti s výslechem osob užívajících OPL (vyslýchali jste je)?

- a) ano
- b) ne
- c) byl jsem pouze takovému výslechu přítomen

6. Kolik takových výslechů jste již prováděl nebo byl u nich přítomen?

- a) méně než 15
- b) 15-50
- c) 50 a více

7. Liší se výslech osoby užívající OPL od výslechu ostatních osob? Pokud ano, tak v čem?

- a) ne
- b) ano

8. V čem se Vám tento výslech zdá být jiný?

- a) osoba hůře vnímala, musel jsem opakovat otázky
- b) osoba se méně soustředila
- c) osoba byla agresivní
- d) osoba nechtěla vůbec spolupracovat/bezdůvodně nechtěla nic uvést, nemohl jsem s ní navázat kontakt
- e) nerozuměl jsem souvislostem, protože se moc nevyznám v drogách, jejich výrobě a věcem kolem
- f) nerozuměl jsem souvislostem, protože neznám prostředí, v němž se tyto osoby pohybují

² Jde o stav, který nastává v důsledku odnětí nebo nedostatku drogy, na kterou si organismus vytvořil závislost.

g) jiné

9. Vnímáte rozdílně projevy osoby užívající OPL od ostatních osob (jak se osoba chová a projevuje navenek)?

- a) ano
- b) ne

10. V čem se Vám zdála osoba užívající OPL jiná než ostatní osoby?

- a) v ničem
- b) jinak komunikovala (nesouvislá, rychlá, pomalá řeč a nesrozumitelné výrazy)
- c) koordinace pohybu (zrychlené nebo naopak příliš zpomalené pohyby)
- d) tělesný stav (třes rukou, nohou, pohrávání s předměty, např. se zipem)
- e) vím, že osoba byla nakažena žloutenkou / virem HIV
- f) výraz očí (nepřirozeně zúžené nebo naopak rozšířené zorničky, nepřítomný pohled)
- g) výraz obličeje
- h) celkové chování (strach, přehnaná veselost, smích, agrese)
- i) jiné

11. Máte zkušenost, že osoby užívající OPL u výslechu lžou častěji než ostatní osoby?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Jak vnímáte výslech osoby užívající OPL?

- a) necítím se moc dobře, mám obavy z nevypočitatelnosti chování osoby (agrese), musím být proto více ostražitý
- b) cítím se bezpečně
- c) musím být více obezřetný (tyto osoby častěji lžou)
- d) moje pocity se v průběhu výslechu mění
- e) moje pocity záleží na jednotlivých uživatelích, které vyslyším
- f) jako každý jiný normální výslech
- g) pociťuji averzi vůči takovým osobám (každý si může za svůj život sám) a výslech беру jako nutnost
- h) mám obavu, že se nakazím (např. žloutenkou a virem HIV, které v hojné míře tyto osoby mají)
- i) výslech je odlišný díky komunikaci
- j) jinak.....
.....

13. Měl jste někdy nějaký problém s výsledkem osoby užívající OPL?

- a) Ne, neměl
- b) Ano (uved'te jaký)

14. Dokázal byste se současnými znalostmi kvalitně provést výsledek osoby užívající OPL např. v souvislosti s výrobou pervitinu?

- a) ano, bez problémů
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

15. Co by bylo podle Vás příčinou nezvládnutí takového výsledku?

- a) domnívám se, že nemám dostatek odborných znalostí (např. nevím, co je potřeba k výrobě pervitinu, kolik je možná denní dávka, apod.)
- b) neznám prostředí, ve kterém se osoby užívající OPL pohybují
- c) domnívám se, že bych to zvládl bez problémů
- d) jiné

16. Máte povědomí o tom, jak můžou jednotlivé OPL na osoby působit?

- a) ano, mám
- b) spíše mám
- c) spíše nemám
- d) ne, nemám

17. Domníváte se, že je jedno, kdo osobu užívající OPL vyslýchá (zda je to člověk znalý drogové problematiky³ nebo jakýkoliv jiný vyslýchající)?

- a) ano
- b) ne

³ Pojmem drogová problematika se chápou nejenom znalosti týkající se jednotlivých OPL (pervitinu, marihuany, extáze, LSD, atd.) a otázek týkajících se drogové kriminality, ale je nutné mít na zřeteli i samotné uživatele. Je důležité mít znalosti o tom, jak na tyto osoby jednotlivé drogy mohou působit, jak se u nich projevuje nedostatek drogy, jak se dané osoby mohou chovat, co u nich můžeme předpokládat a na co si musíme dát pozor, ale také to, jak máme k takovým osobám přistupovat.

18. Domníváte se, že by člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, měl být znalý drogové problematiky (a to i v případě, že provádí např. výslechy majetkové trestné činnosti těchto osob)?

- a) ano, určitě
- b) ano
- c) spíše ne
- d) ne

19. Myslíte si, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl být pravidelně školen v drogové problematice, a to i v případě, že neprovádí přímo výslechy související s drogovou kriminalitou?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) myslím si, že nejdůležitější je praxe a osobnost vyslychajícího

20. Myslíte si, že osoby užívající OPL by měly být vyslychány, pokud to není neodkladné, specialisty zabývajícími se drogovou kriminalitou?

- a) ano
- b) ne
- c) je to jedno

21. Myslíte si, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl mít znalosti (byť okrajové) z psychologie a psychiatrie?

- a) určitě ano
- b) ano
- c) spíše ne
- d) ne

22. Domníváte se, že člověk vyslychající osobu, která užívá OPL, by měl mít zkušenosti s výslechem takových osob?

- a) určitě ano
- b) ano
- c) spíše ne
- d) ne

23. Přenecháváte úmyslně výslech osob užívajících OPL raději někomu jinému? Pokud ano, jaký k tomu máte důvod?

- a) ne
- b) ano

24. Vnímáte to tak, že při výslechu osoby užívající OPL byste měl být opatrnější/ostražitější než u ostatních výslechů?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy (uved'te kdy)

25. Je Vám známo, které drogy nejčastěji užívají toxikomani v ČR?

- a) ne, toto mi není známo
- b) ano (pokud volíte tuto odpověď, označte z níže uvedených, podle Vás tři nejčastěji užívané drogy)
 - pervitin
 - marihuana
 - kokain
 - heroin
 - LSD
 - extáze
 - opium
 - crack
 - lysohlávky

26. Zde nechávám prostor pro Vaše další poznámky (dle vlastního uvážení):

Příloha č. 2 Příklady cen OPL v roce 2009

Orientační ceny nejčastěji se vyskytujících OPL v ČR v roce 2009 (ze statistických údajů o drogové trestné činnosti - Policie České republiky):

OPL	Cena/ gram pouliční prodej	Nejčastější cena
Extáze	100-500 Kč	200 Kč
Hašiš	200-400 Kč	250 Kč
Heroin	800-2500 Kč	1500 Kč
Kokain	1000-3500 Kč	2000 Kč
LSD	100-300 Kč	200 Kč
Marihuana – indoor	170-500 Kč	200 Kč
Marihuana – outdoor	50-100 Kč	Neuvedeno
Metamfetamin	550-2000 Kč	1000-1500 Kč
Subutex tableta	300-800 Kč	500 Kč

Příloha č. 3 Tabulka množství větší než malé u nejrozšířenějších OPL

Tabulka obsahuje výběr nejčastějších OPL, které se jako drogy vyskytují na české drogové scéně. Kompletní seznam nařízení vlády č. 467/2009 obsahuje všechny OPL, které jsou uvedeny v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách. Pro upřesnění v předposledním sloupci je uvedeno nejmenší množství účinné látky, jež musí být obsaženo v zajištěné směsi, pokud má být množství celé směsi považováno za větší než malé. Pokud by např. osoba přechovávala 3 g pervitinu a laboratorní analýzou by bylo zjištěno, že hmotnost účinné psychotropní látky je např. 0,5 g, nejedná se o trestný čin, ale o přestupek.

Typ látky/obecně vžitý název (účinná látka)	Množství větší než malé	Nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé	Množství ve větším rozsahu (jde o pětinasobek množství větší než malé)
Pervitin (metamfetamin)	více než 2 g	0,6 g báze 0,72 g (hydrochlorid)	10 g
Heroin (diacetylmorfin)	více než 1,5 g	0,2 g báze 0,22 g (hydrochlorid)	7,5 g
Kokain (benzoylekgoninmetylester)	více než 1g	0,54 g báze 0,6 g (hydrochlorid)	5 g
Extáze(MDMA/MDA/MDEA)	více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance	0,34 g báze 0,4 g (hydrochlorid)	více než 20 tablet/kapslí a nebo více než 2 g práškovité krystalické substance
LSD (LSD-25, (+) Lysergid)	5 papírků, tablet, želatinových kapslí nebo „krystalů“ impregnované účinnou látkou	0,000134 g báze 0,000250 g (tartarát)	25 papírků, tablet, želatinových kapslí nebo „krystalů“ impregnované účinnou látkou
Marihuana(delta-9-THC)	více než 15 g sušiny	1,5 g delta-9-THC	více než 75 g sušiny
Hašiš (delta-9-THC)	více než 5 g	1 g delta-9-THC	25 g
Lysohlávky a další houby obsahující psilocin a/nebo psilocybin (psilocin, psilocybin)	více než 40 plodnic houby	0,05 g báze (psilocinu) nebo odpovídající množství psilocybinu (fosfátového esteru psilocinu)	Více než 200 plodnic houby

Příloha č. 4 Příklad slovníčku toxikomana

Zvláštní specifikum ve verbálním projevu je slangový slovníček toxikomana, kdy zde jsou uvedeny příklady, se kterými se policisté setkávají běžně v praxi:

Pervitin: kačeny na honu, peří, živá voda, multivitamin, CD, DVD, kačeny, králíci, nafta, piko, pedro, matro, matroš, vrtule, bílé hotové, bílé fičko, muzika, pohánědlo, smaho, fety, buchta

Vyrábět pervitin: mít práci, být v práci, pracovat, makat, pracovat na tom, být v totálním nasazení, vymýšlet to, pracovat na zahradě, vařit, dělat, okopávat zahrádku, motat, motangens, divočít

Mít pervitin navařený k dispozici: mít okopané, mít, být aktuální, něco mít, je to tutáč, mít něco na prodej, být free, být ready, být schopen, být akční, být hotov, valit

Mít nebo nemít pervitin k dispozici: být pozitivní nebo být negativní, je to platné nebo to není platné

Potřebovat pervitin: Potřebovat mluvit osobně, potřebovat spravit, potřebovat obudit, byl by zájem...

Otázka, zda je pervitin k dispozici: Má cenu se stavit? Jak to vypadá? Jak jsi na tom? Šlo by to?

5 stlačených – 5 velkých CD

3 g pervitinu – 3 kusy

0,5 g pervitinu – půlka chleba

Pervitin stlačený po první rýsku v injekční stříkačce nebo i 1 gram – 1 králík, 1 kačena, 1 CD

1 g pervitinu – jednička, gram, géčko, celý pytel, 1 celý

injekční stříkačka se stlačeným pervitinem – stlačka

peníze: love, vata, kačáky, kačky, chechtáky, prachy

extáze: kolečka, kulaté, kulatá hudba, kulaté sluchátka

marihuana: dobré kouření, šiška, zelí, zelina, zelené, tráva, šiša, hulčo, hulo, hulení, skank, usušené, řehtačka

dávka pervitinu: perda, pecka, petarda, bombica

být pod vlivem drog: být nafáraný

stav, kdy droga přestává působit: být vyjetý, být v matu, být úplně „v prdeli“

kvalitní pervitin: jedničkový výběr, dobré na poslech

být pod vlivem pervitinu: být zrychlený

psaníčko s drogou: psáňo

Hydroxid sodný: hydráky, hydřině, bílé lentilky

Jód, kuličky jódu: kuličky, broky, koule, indiány, kule, jablka, íčka, partyzánské do revolveru, kulky, kuličky odlité, odlévané olověné, ložiska

Fosfor červený: fialový mak, fialové kule, to fialové, červená jablka, červené vínko, červená fixa

Injekční stříkačky: harpunos, harpuny, pumpovačky, sety

Toluen: tuleň, týčkynela, téčko, tulamorka, techo, tejdo

Roztok vzniklý při výrobě pervitinu, ze kterého se dá dalším postupem získávat pervitin- to husté, mateřák, matec

Chemikálie a pomůcky určené k výrobě: košík na piknik, ingredience, koření, vercajch

Léky potřebné k výrobě pervitinu: Nuráče, Nurofen, DJ Nuro, Modáče, DJ Modo

Krabička léků potřebná k výrobě (Modafen, Nurofen): hranaté, krabičky, bonbóny, bedny, krabice, fazole, butule, los krabicos, maso, kódy.